

LIA CRIȘAN

Cîteva nopți de martie

piesă în trei acte

Personajele:

CRISTINA OLMAZU, „Stăpîna“, proprietara moșiei Izvoarele

(50 de ani)

COSMA IONESCU, judecător de instrucție

(30 de ani)

LAZĂR MĂRGĂRIT, țăran din Călinești

(38 de ani)

RADU MIHUȚ, student la drept și gazetar

(22 de ani)

ZAHARIA ELIAN, administratorul moșiei Izvoarele

(65 de ani)

MATEI MICLESCU, proprietarul moșiei Gorganul

(52 de ani)

COLONELUL MIȘU GHÎȚESCU, arendașul moșiei Călinești

(53 de ani)

ZAZA, soția lui

(25 de ani)

MAX POPOVICI, arendașul moșiei Eforiei, de la Cîrstinoia

(40 de ani)

ARGHIRA CERCEL, fosta doică a Cristinei Olmazu, acum chelăriță

(70 de ani)

ION PETRESCU, învățător în comuna Țigănești

DOMNICA

TOMA

VOICU

GHEORGHE

DUMITRU

JANDARMUL

} țărani din Călinești

Acțiunea se petrece în zilele de 20—22 martie 1907 ; în retrospectivă, zilele de 8, 9, 10 și 11 martie ale aceluiași an.

ACTUL I

Un salon-birou din conacul de la Izvoarele. O încăpere mare, cu o canapea și câteva fotolii de piele, un birou de mahon, pe care se află un aparat telefonic, multe rafturi cu cărți, ziare și reviste. Din fund, urcă o scară spre odăile de sus. O ușă dă spre culoar, pe unde se vine de afară. Interiorul nu vădește prea multă preocupare pentru estetică. Totuși, în ciuda unei evidente rigori funcționale, este agreabil. În continuarea încăperii, un fel de verandă închisă, rotundă, mobilată cu câteva piese Louis XVI, un secrétaire alb, o sofa stil Recamier, o masă de toaletă și o Cassona venețiană. Într-un colț al acestei camere, în care Stăpîna obișnuia să-și petreacă scurta odihnă de după-amiază, se află un clavecin. Judecătorul stă la birou; în fața lui, pe un scaun, Zaharia.

JUDECĂTORUL : Numele dumneavoastră ?

ZAHARIA : Elian, Zaharia Elian.

JUDECĂTORUL : Sînteți administratorul moșiei...

ZAHARIA (după o ezitare) : Da.

JUDECĂTORUL : Nu păreți sigur...

ZAHARIA : Nu știu cum par, dar am fost angajat în 1894 administrator al moșiei Izvoarele, aparținînd doamnei Cristina Olmazu.

JUDECĂTORUL : În ce constă slujba dumneavoastră ?

ZAHARIA : Țin registrele, întocmesc învoielile... adică, de scriu... că de întocmit, propriu-zis, de întocmește Stăpîna.

JUDECĂTORUL : Stăpîna ?

ZAHARIA : Noi așa-i spunem, toți. Stăpîna.

JUDECĂTORUL : Și ce alte îndatoriri mai aveți ?...

ZAHARIA : Cam astea.

JUDECĂTORUL : Nu sînt prea multe.

ZAHARIA : Nu. La drept vorbind, Stăpîna își administrează singură moșia.

JUDECĂTORUL : Sinceritatea dumneavoastră mă obligă la o indiscreție.

ZAHARIA : Mai degrabă, funcția dumneavoastră.

JUDECĂTORUL : Dacă Cristina Olmazu își administra singură moșia, ce rost avea să vă angajeze ?

ZAHARIA : Cred că a vrut să mă ajute... sîntem un fel de rude...

JUDECĂTORUL : Erați.

ZAHARIA (îl privește, descumpănit, apoi înțelege și trăsăturile feței i se contractă sub intensitatea unei mari dureri) : Aveți dreptate : eram un fel de rude.

JUDECĂTORUL : Ce fel ?

ZAHARIA : Un fel de cumnați. Sora mea a fost căsătorită cu Ionel Balș, fratele Stăpînei...

JUDECĂTORUL : De ce „a fost“ ? S-au despărțit ?

ZAHARIA : Ionel a murit în război.

JUDECĂTORUL : Și sora dumneavoastră ?

ZAHARIA : E cu fiul ei, la Viena. Băiatul urmează Academia Consulară.

JUDECĂTORUL : Ce rude mai avea Cristina Olmazu ?

ZAHARIA : Nici una.

JUDECĂTORUL : Nici din partea soțului ei ?

ZAHARIA : Soțul ei a avut o singură soră, Marioara Olmazu, căsătorită Mille, care a murit...

JUDECĂTORUL : Fără urmași ?

ZAHARIA : Fără.

JUDECĂTORUL : Deci, singurul moștenitor al Cristinei Olmazu este nepotul ei.

ZAHARIA : Da.

JUDECĂTORUL : Și al dumneavoastră. L-ați anunțat ?

ZAHARIA : Poftim ?

JUDECĂTORUL : L-ați anunțat pe nepotul dumneavoastră că a devenit stăpînul legal al acestei moșii și al întregii averi aparținînd răposatei Cristina Olmazu ?

ZAHARIA : Nu m-am gândit la asta.

JUDECĂTORUL : Credeți că răposata a lăsat vreun testament ?

ZAHARIA : Nici vorbă. Avea de gînd să trăiască o sută cincî ani.

JUDECĂTORUL : O spuneți în ironie ?

ZAHARIA : Cum, în ironie ? Cum credeți că aș putea ? O spun eu toată seriozitatea... Vroia să trăiască o sută cincî ani.

JUDECĂTORUL (enervat) : Și ce-i dacă vroia ? Eu vreau să trăiesc două sute...

ZAHARIA : Dar Stăpîna putea tot ce vroia.

JUDECĂTORUL (îl privește lung) : Bine. Să revenim la lucruri mai importante. Domnule Elian, aș dori să reconstituim împreună cele patru zile care au precedat momentul crimei. Adică, zilele de opt, nouă, zece și unsprezece martie. Luni, marți, miercuri, joi, adică, începînd cu ziua în care s-au semnalat primele mișcări tărănești.

ZAHARIA : Credeți că au vreo legătură cu crima ?

JUDECĂTORUL : Nu înțeleg întrebarea dumneavoastră...

ZAHARIA : Domnule judecător, în noaptea crimei și în ziua care a precedat-o, aici n-a călcat nici un țaran. Nici unul.

JUDECĂTORUL : Eu am primit ordin de la centru să anchetez o crimă săvârșită de țărani.

ZAHARIA : Atunci, ați greșit conacul...

JUDECĂTORUL : Dumneavoastră susțineți că n-au fost țărani răzvrățiți la Izvoarele ?

ZAHARIA : Nu susțin eu. Nu au fost !

JUDECĂTORUL : Dar puteau veni din alte sate. În rapoartele pe care le-am primit, scrie că răsculații din mai multe sate s-au unit în coloane și au cucerit întreaga regiune, devastând, prădând, incendiind...
ZAHARIA : Vedeți cu ochii dumneavoastră, conacul nu e devastat, nu e prădat, nu e incendiat.

JUDECĂTORUL : Aș vrea să discutăm mai sistematic. Să reconstituim prima zi de răscoală. Ziua de luni, opt martie. Ce s-a întâmplat în ziua de luni, opt martie, aici...

ZAHARIA : Stăpina a plecat, ca de obicei, călare. Cu o săptămână în urmă, începuse aratul. Ea îl supraveghea, fiindcă vroia ca brazda să aibă o anumită adâncime, cum citise într-o revistă olandeză. Sîntem abonați la diferite reviste de agrotehnică...

JUDECĂTORUL : Cu treaba asta nu se ocupă vechilul ?

ZAHARIA : N-avem vechil. Stăpina e de părere că vechilul îi sărăcește și pe proprietari și pe țărani...

JUDECĂTORUL : Era de părere. Continuați.

ZAHARIA : În lipsa ei, au venit musafirii...

JUDECĂTORUL : Cine erau musafirii ?

ZAHARIA : Sînt și acum. Vecini de moșie. Colonelul Mișu Ghițescu, arendașul de la Călinești, cu nevastă-sa, domnul Max Popovici, care ține în arendă moșia statului, și domnul Miclesen, moșierul de la Gorganul.

JUDECĂTORUL : Erau invitați ?

ZAHARIA : Nu. Au venit de frică... S-au speriat cînd au auzit că țărani au incendiat fabrica de cherestea a lui Zweifel, și au venit aici. Stăpina s-a întors pe la două, am luat masa cu oaspeții, care s-au dus, pe urmă, în odăile lor, să se odihnească...

JUDECĂTORUL : Și, Stăpina ?

ZAHARIA : A trecut în iatac și a continuat să-și citească revistele de agrotehnică. Eu m-am dus la mine, locuiesc în pavilionul din fundul curții...

JUDECĂTORUL : Și seara, cum a decurs ? S-a întâmplat ceva neobișnuit ?

ZAHARIA (după o ușoară ezitare) : Nu. Din câte îmi amintesc, nu s-a întâmplat nimic neobișnuit.

(Lumina se stinge sau tremură puțin, apoi redevine normală, găsind în scenă pe Cristina Olmazu și pe oaspeții ei. Cristina este o femeie sub 50 de ani. Frumusețea ei energică este subliniată de simplitatea cu care este îmbrăcată, simplitate care nu exclude bunul-gust. Poartă o fustă lungă pînă la glezne, de sub care se văd botinele, o bluză chemisier, cu guler înalt, la gît, un ceas cu lanț. Oaspeții sînt cei trei bărbați, numiți de Zaharia, și Zaza Ghițescu, o femeie cam de 25 de ani, foarte preocupată să-și pună în valoare frumusețea, chiar și în aceste împrejurări, în care sentimentul ei dominant este frica. Colonelul Ghițescu este un bărbat de 50 de ani, cu burtă, fără să fie gras, chel și destul de neglijent îmbrăcat. Max

Popovici, ceva mai tînăr, este, dimpotrivă, preocupat de ținuta lui și poate să placă femeilor. Matei Miclescu, tot în jur de 50 de ani, e un bărbat distins, elegant, cu un ușor aer levantin, deloc lipsit de farmec.)

CRISTINA : Liniștește-te, Zaza, n-o să se întimple nimic.

ZAZA : De ce a trebuit să venim la țară ? Ca să ne taie ca pe niște găini...

COLONELUL : Am venit pentru că începe aratul.

ZAZA : Și ce, ar eu ?

POPOVICI : Acum, e fapt împlinit. Sîntem aici, oricît n-am dori să fim...

ZAZA : Tocmai în momentul cînd Bucureștiul devine suportabil...

CRISTINA (lui Zaharia) : Măine îmi trebuie încă doi oameni la seră. Să-i spui lui Pavel.

POPOVICI : Sînteți fenomenală !

CRISTINA : De ce ?

POPOVICI : Cum vă închipuiți că mai vine un țaran la lucru ? Nu vin ei nici în zile normale, dar acum ? !

CRISTINA : Au să vină.

POPOVICI : Poate, cu furci și topoare... Ca la moara lui Zweifel.

ZAZA : Te rog, domnule Popovici, nu te juca cu nervii mei !

POPOVICI : Degeaba mă rugați pe mine. *(Cristinei.)* Rugați-vă lui Dumnezeu, să nu vină...

COLONELUL : Doamnă Olmazu, aveți telefon, de ce nu chemați armata ?

POPOVICI : Poate că n-ar fi rău... sînteți singură, trebuie să vă apere cineva...

CRISTINA : De cine să mă apere ? Nu m-a atecat nimeni...

COLONELUL : Cînd au să vă atace, o să fie prea tîrziu.

ZAZA : Cum, frate, nici aici nu sîntem în siguranță ? Mi-ați spus că la doamna Olmazu n-au să vină, că e rudă cu domnul Mille, și-acum o întoarceți ? *(Lui Popovici.)* Max, ți-am spus că e mai bine să plecăm la București...

CRISTINA (amuzată) : Nu înțeleg, și ce-i dacă sînt rudă cu Mille ?

POPOVICI (jenat de intimitatea cu care l-a interpellat Zaza) : Doamnă Ghițescu, trebuie să rămînem pe-aproape. Altfel, se duce dracului tot...

MICLESU (al cărui calm contrastează cu agitația celorlalți) : La București, oricum n-aiungeați...

CRISTINA (lui Zaharia, consultînd un aide-mémoire) : Trebuie să mai desfacem o șiră de paie... dar nu din cele dinspre rîn... că țin adăpost... s-o desfacă pe cea dinspre podgorie, că tot e răzlețită... Mă iertați, nu sînt o gazdă bună, dar știți cum sînt treburile astea de primăvară, nu suferă amîinare...

ZAZA : Michel, uite ce smarald splendid are Stăpîna.

COLONELUL : N-ați stat de vorbă cu țărani dumneavoastră, să vedeți în ce ape se scaldă ?

CRISTINA : E-am stat. Avem prea multă treabă. Și ei, și eu...

COLONELUL : Lor nu le e gândul la treabă. Stăpînă. La mine, așa au început - n-au mai venit la lucru trei zile. Intra-patra, au venit zece inși... da' nu să lucreze... să stea de vorbă... A trebuit să-i primesc...

POPOVICI : Foarte rău ai făcut... Trebuia să pui cîinii pe ei...

ZAZA : Domnule Popovici, nu-i omenos ce spui...

COLONELUL : Mi-au cerut să le dau pămînt, cu treizeci de lei pogonul... și la izlaz să le iau șapte lei de vita mare, trei cinci zeci, de cea mică, și unu, douăzeci, oaia...

MICLESCU (turnîndu-i coniac în pahar) : Ați acceptat ?

COLONELUL : Cum era să acoepț, coane Ma-tei ? Lor, bineînțeles, le-am spus că da, că sînt de acord, că mîine facem învoielile la primărie, și cum i-am văzut plecați, am urcat-o pe Zaza în trăsura lui Max și am venit aici... Auzi... unu, douăzeci, oaia... (Își toarnă din nou coniac.)

CRISTINA : Nu e chiar așa de puțin...

POPOVICI : Dumneavoastră ați accepta ?

CRISTINA : Eu, oricum, intenționam să le reduc... Nu în dijmă stă rentabilitatea moșiei. Trebuie făcut altceva, ceva radical, care să ne ajute, și pe noi, și pe ei, să trăim mai bine... Eu asta încerc... Să fac o cultură intensivă, să folosesc fiecare bucată de pămînt... cum am văzut în alte țări... în Franța, în Olanda.

MICLESCU : Aveți perfectă dreptate. Subscriu.

POPOVICI : Ba, mie mi se pare utopic... pentru cultură intensivă este nevoie de muncă intensivă. Or, cu țăranu' nostru lenes, să zicem bodaproste că ieșim în primăvară cu pămîntul arat și că, de bine-de rău, reușim să-l semănăm, mai mult de rău, decît de bine... Asta e tot ce se poate face în România, și cu țăranul român.

CRISTINA : Nu-i adevărat ! Cu orice țăran bine hrănit se poate ciștiga de zece ori mai mult...

COLONELUL : Din păcate, e așa cum spune Max, Stăpînă.

CRISTINA : Țăranul poate munci de zece ori mai mult... dacă are pentru ce... Și cu asta vreau să fac... Să aibă... Să-i asigur și lui acest pentru ce... Detest sărăcia ; și pe a mea, și pe a altora...

POPOVICI : Sînteți romantică și naivă...

MICLESCU : Ba nu. E minunat ce spune doamna Olmazu. Sînt cu totul de acord cu dumneata, Stăpînă...

ZAZA (fredonînd) : Și eu, și eu ! Pot să mă uit prin reviste ?

CRISTINA : Nu știi dacă te interesează. Sînt mai mult reviste de agricultură...

ZAZA (cătînd) : Văd și niște ziare.

CRISTINA : De anul trecut.

ZAZA (alege ziarele) : „Adevărul la sate"... Gazeta țăranilor. Ah, și aici dau de ță-

rani, peste tot, țărani. În sfîrșit, „La dă-pêche", asta da !

(Vine cu un teane de ziare, se așază pe canapea. Intră Arghira, care aduce, pe o tavă, cești de cafea și un ibric de aramă. Le pune pe masă și iese.)

CRISTINA (turnînd din ibricul aburînd) : Zaharia, fii bun, te rog, și mai toarnă coniac.

(Zaharia toarnă în pahare, le servește pe Cristina și pe Zaza. Bărbații se servesc singuri.)

COLONELUL (dînd furios paharul peste cap) : De ce nu le dați toată moșia ? S-o împartă între ei și gata...

CRISTINA : Pentru unine, moșia și viața sînt același lucru. Mă vezi renunțînd de bună-voie la viață ?

COLONELUL : Atunci, de ce scadeți prețul învoielilor ?

CRISTINA : Pentru că scăderea asta e în favoarea mea. La ce-mi folosește să-i sărăcesc pe țărani ? Dacă au să moară, sau au să fugă, cine-mi lucrează pămîntul ?

POPOVICI : Toamă de aceea trebuie să fim solidari. Ca să n-aiibă unde fugi.

CRISTINA : Chiar dacă nu fug și sînt sleiți de mizerie, flămînzii și bolnavi... ce realizăm ? Mie-mi trebuie mîini puternice la lucru. Cu mîinile roase de pelagră, nu se poate munci. Dar să le-mpart moșia, asta, nu !

ZAZA (cîtînd) : „Criză ministerială în Franța".

COLONELUL : Cîți oameni ați avut azi la arat ?

CRISTINA : Ca de obicei, vreo două sute...

ZAZA (cîtînd) : „Seara se vor da, pentru prima oară, la orele zece și jumătate, splendide focuri de artificii, nemaivăzute niciodată în România. Ele sînt furnizate de casa «Paîn» din Londra... Spectacolul acesta, foarte costisitor, din care cauză nu se va da prea adesea, a fost organizat în urma dorinței exprese manifestate de Principesa Maria". (Citește mai departe.) „Intruniri de soldați răzvrățiți la Saint-Petersburg... Revolta militară se accentuează... Revoluți din regimentele Preobrajenskoe..." „Nu mai vreau revolte... Țăranii uciși la Varșovia..." „Sărăcii..." „O bombă într-un colet poștal..." „Germanul Fischer a plecat în exploatarea Lacului Ciad". „Regina Wilhelmina, care se află în prezent la Dresda, este din nou în poziție interesantă".

COLONELUL : Ați făcut ceva cu izlazul ?

CRISTINA : Nu vrea Miclescu să-mi vindă...

MICLESCU : N-am spus că nu vreau... am spus că vi-l dau, în schimbul pădurii.

CRISTINA : Să ciopîrțesc pădurea ? Nici nu mă gîndeso !...

ZAZA (cîtînd) : „Mii și mii de doamne și domnișoare datorează frumusețea lor întrebunțării preparatelor Margot". (Fredonează.)

Si tu veuz
Faire mon bonheur,
Margueritte, Margueritte...

COLONELUL : Și cite hectare ați arat ?

CRISTINA : Azi ?

COLONELUL : De când ați început...

CRISTINA : Aproape două sute...

COLONELUL : Glumiți ?

CRISTINA : Am început de săptămîna trecută...

COLONELUL (Zazei) : Vezi ? Ți-am spus să venim mai devreme...

ZAZA (continuă să răsfoiască ziarele, fredonînd) :

Il m'a dit : voulez-vous danser ?

J'ai dit oui, presque sans y penser.

A, superb, am ce citi discară : „*Feuilleton de Dépêche — «Mignon», grand roman, par Michel Morphy.*”

(Popovici se apropie de speteaza canapelei și se apleacă să citească peste umărul Zazei.)

COLONELUL : Puneți și secară ?

CRISTINA : Nu pun. Nu rentează...

ZAZA : Ascultați... ! „*Première partie, «criminelle d'état» : «Oui, pauvre femme, je veillerai sur votre malheureux enfant.*”

COLONELUL : Isprăvește odată ! De ce nu rentează, n-are preț ?

CRISTINA : Nu se vinde. Vitele n-o mîncîncă, pentru ce să pun ?

COLONELUL : Și cît le-ați arendat țăraniilor ? Sau nu le mai arendați...

CRISTINA : De ce să nu le arendez ?

COLONELUL : Dar, dacă vă cer să scădeți prețurile la pămînt și izlaz, cum mi-au cerut mie, le scădeți ?

CRISTINA : Le scad oricum. Și fără să-mi ceară. Am socotit cu Zaharia cît pot scădea fără să pierd. Iar izlazul am să-l dau gratis. Iarba n-o semăn, n-o prășesc, n-o ud... nu mă costă...

COLONELUL (mai golește un pahar și spune, pe un ton răstit) : Dar bine, conîța mea, nouă treaba asta nu ne convine...

ZAZA : Michel !

COLONELUL : Ce Mișel, nu ne convine. Păi, dacă nu sîntem solidari la preț, o dăm dracului de treabă...

MICLESCU : Domnule colonel, cred că ar trebui să vă duceți la culcare. Sînteți, probabil, încă sub impresia evenimentelor de azi-dimineață. Trebuie să vă odihniți. Mîine vom discuta cu Stăpîna, bineînțeles, pe alt ton...

POPOVICI : Acum, adevărul e că, într-un fel, are dreptate...

ZAZA : Max, și tu ?

POPOVICI : În sfîrșit, să lăsăm. Hai la culcare, Mișule.

COLONELUL : Nu, eu nu plec de-aici pînă nu stabilim. Vreau să stabilesc că sîntem solidari, că nu...

CRISTINA (cu un ton calm, care exclude orice replică) : Noapte bună, domnule

Ghițescu. Zaharia, fii bun, te rog, și conda-l pe domnul colonel.

(Colonelul devine, brusc, foarte supus și iese, ca un căfel certat, însoțit de Zaharia.)

ZAZA : Vă rog să-l scuzați. A avut o zi grea. (Se ridică, îl privește semnificativ pe Popovici, face o mică reverență în fața lui.)

Il m'a dit : voulez vous danser ?

J'ai dit oui, presque sans y penser...

Mi-ar plăcea să ies pe verandă... Nu mă cule niciodată pînă nu iau o gură de aer... Mă conducî, Max ?

POPOVICI : Cu cea mai mare plăcere. (Cristinei.) Dumneavoastră nu mergeți ?

CRISTINA : Am luat destul aer între șapte și două, pe tarla. (Apușînd canaful clopotului.) Să aducă Arghira un felinar.

ZAZA : Nu e nevoie. Avem luna. (Ii ia mina de pe canaf, îi privește incluz.) Superb smarald... (Apoi îl ia pe Popovici de braț și iese amîndoi pe verandă.)

(Cristina se așază într-un fotoliu.)

MICLESCU (se duce spre Cristina, îi ia mina, i-o contemplă) : E superbă ! (I-o sîrută.) Stăpîna, vecinii dumneavoastră sînt insuportabili...

CRISTINA : Căi pot să mi-i aleg, vecinii, din nefericire, nu.

MICLESCU : Dacă aș fi cal, m-ați alege ?

CRISTINA : Dacă ai fi cal, te-aș cravașa. Consideră-te cravașat, domnule Miclescu. Nu-mi place genul ăsta de glume.

MICLESCU : Iertați-mă, primăvara, rîurile mai ies din matcă... (Undeva, mai departe, latră ciinii.) Ce aveți de gînd ?

CRISTINA : Să mă cule, mîine mă secol la cinci...

MICLESCU (solemn) : Doamnă (Olmazu... Acum o lună de zile v-am cerut mina. Și n-am primit nici un răspuns.

CRISTINA : Domnule Miclescu, toată galanteria asta, ce dantele și picățele, nu mi se potrivește. Ți-am spus „nu”, și m-ai rugat să mă mai gîndesc... Ei bine, îți spun sincer că nu m-am gîndit... și că nici nu mă gîndesc...

MICLESCU : Vă dați seama ce dureros loviți în sentimentele mele ?

CRISTINA : Îmi dau seama că devenim ridicoli.

MICLESCU : E iubesc. Ce poate fi ridicol în asta ? E ridicol că vă iubesc ?

CRISTINA : Că mi-o spui. După treizeci de ani, oamenii n-ar mai trebui să vorbească despre dragoste.

MICLESCU : Atunci, despre ce porunciți să vorbim, Stăpîna ?

CRISTINA : Despre izlaz. Vinde-mi cîncisprezece hectare de izlaz.

MICLESCU (devinînd foarte serios) : Dumneavoastră îmi vindeți cîncisprezece hectare de pădure ?

CRISTINA : Nici un hectar.

MICLESCU (*sec*): Atunci, nu vînd nici eu izlazu.

CRISTINA (*după o pauză*): Îmi place răspunsul dumitale net.

MICLESCU: Atunci, răspundeți-mi și dumneavoastră net: aveți de gînd să-i concesionați pădurea lui Poșoiu?

CRISTINA: O parte din pădure. Poșoiu o să construiască o cale ferată prin pădurea mea. Asta înseamnă exploatare forestieră, rațională bineînțeles, înseamnă transport ieftin și rapid al produselor mele, deci, înseamnă export, înseamnă civilizație. Și, slavă domnului, îmi rămîne tot restul de pădure pentru necesități sentimentale.

MICLESCU: O pădure în care nu se poate vîna e ca o fîntînă fără apă.

CRISTINA: Pentru mine, nu. Sint împotriva oricărei forme de crimă, indiferent ce emblemă poartă.

MICLESCU: Vînătoarea nu e crimă. E luptă dreaptă.

CRISTINA: A fost, în preistorie. Pe vremea cînd omul vîna cu bîta. Acum, cu o pușcă *Lancaster* pe umăr și patru ogari englezești în lesă, cum pleci dumneata împotriva unei amărîte de vulpi, nu mai e chiar luptă dreaptă...

MICLESCU: M-ai distrus, doamnă Olmazu. Dacă nu te-aș iubi, te-aș urî.

CRISTINA: Hai să vorbim despre altceva, sîntem amîndoi cam repeziți și riscăm să ajungem la ceartă...

MICLESCU: Acum zece zile, așteptînd să se încheie luna mea de lungă așteptare, am văzut Expoziția de la Veneția. Cezar Laurenti expune optsprezece tablouri... M-a impresionat un tablou, „Conștiința”... Chipul unei femei pe care citești intensitatea trăirii, al unei femei care trebuie să ia o hotărîre... (*o apucă de mină*) să spună „da” sau „nu”.

CRISTINA: Pentru numele lui Dumnezeu, să închidem odată discuția asta stupidă!

MICLESCU (*schimbă tonul*): Cu alte cuvinte, Stăpînă, îmi închideți orice ușă.

CRISTINA: Nu orice ușă. Numai pe cea de la dormitorul meu.

MICLESCU (*cu o furie reținută*): Îmi dați voie să plec?

CRISTINA (*se ridică, se duce spre sonerie, trage canaful*): E, într-adevăr, trecut de douăsprezece... (*Privește pe fereastra verandei și vorbește cu o politețe convențională, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic grav*)... A stat vîntul. E bine că a stat. Mîine trebuie să acoperim cu paie niște sere... și, dacă e vînt, le împrăștie. (*Intră Arghira*). Condu-l pe domnul Miclescu în camera dumnealui... I-ai pus o huiotă? E cam răcoare... Și niște foi de pacîmli sau de levănțică, sub pernă... Noapte bună, domnule Miclescu.

(*Miclescu îi sărută ceremonios mîna, privea și rămîne o clipă agățată de inelul cu smarald, apoi se înclină și pleacă; în ușă se întîlnește cu Zaharia, pe care îl salută*

scut. Zaharia privește nedumerit în urma lui.)

ZAHARIA: Ce are?

CRISTINA: Nu-i ies socotelile...

ZAHARIA: Iar v-a cerut în căsătorie...?

CRISTINA: Iar.

ZAHARIA: Știu și eu, Stăpînă... Poate că, totuși... Miclescu e bogat, de familie bună — Cantacuzin după mamă și Mavrocordat după bunică!...

CRISTINA: Un maniac. Pădurea o vrea, nu pe mine.

ZAHARIA: Ceilalți unde sint?

CRISTINA: Pe verandă... Du-te după ei și trimite-i să se culce... la urma urmei, asta și vor...

(*Zaharia iese pe verandă. Cristina privește intens pe geam, încercînd, parcă, să străpungă întinericul. Cîinii latră mai aproape. Arghira intră încet, aproape neuzită, aducînd o ceașcă de ceai.*)

ARGHIRA (*bodogănind*): Tot nu te-ai culcat... acuși te scoli, și încă nu te-ai culcat...

CRISTINA (*soarbe din ceai*): Ce i-ai pus, de miroase așa bine?

ARGHIRA: O frunză de indrușain și cîteva boabe de coriandru...

CRISTINA: Dar vîntul cum l-ai potolit?

ARGHIRA (*rișînd*): Am strigat la el.

(*Dinspre verandă vin Zaza, Popovici și Zaharia.*)

ZAZA: E superb afară... Lună, liniște... nu-mi vine să cred că a stat vîntul... Sinistru, dar superb... (*Ochii îi rămîn pironiți pe inelul Cristinei.*) Superb...

ZAHARIA: Arghiră, ai încălzit patul doamnei Ghîtescu?

ARGHIRA: Am pus încălzitorul de aramă... Pentru domnul Popovici am pus sticle de apă fierbinte, că n-avem decît trei încălzitoare...

ZAZA: S-a făcut tîrziu. (*Lui Popovici.*) Dumneata mai rămîi? Eu mă duc la culcare...

POPOVICI: Merg și eu. (*Cristinei.*) Sărut mîna, Stăpînă...

CRISTINA: Noapte bună...

ZAZA: Dacă pot fi bune nopțile astea nestîrșite... (*Face o mică reverență, mai în glumă, mai în serios. Cristina își lasă o clipă mîna pe umărul ei, o conduce cîteva pași spre ușă. Zaza iese, urmată de Popovici și de Zaharia.*)

(*Cristina intră în iatac, își desface părul, se întinde pe sofa, ia de pe masă o carte... Arghira îi potrivește lampa, îi aduce ceaiul, îi scoate botinele și-i acoperă picioarele cu o plocadă mișoasă, bombănînd.*)

ARGHIRA: De ce nu te-îi fi culcînd în dormitor? Ți-am încălzit patul, e tîrziu...

CRISTINA: Îmi place mai mult aici, sus miroase a mucegai.

ARGHIRA : Am pus foi de paciuă, și le-vântică, și sulfină, să omoare mucegaiul.

CRISTINA : Miroase și a paciuli, și a mucegai... Da' săinii de ce-or fi lătrând ?

ARGHIRA : Că latre, că de-aia îi hrănim. Poate și-o spune domnul Zaharia de ce lătră... (Iese.)

CRISTINA (deschide o carte și citește ; se aude o bătaie ușoară în ușă, apoi, fără să aștepte răspuns, intră Zaharia, foarte tulburat. Cristina ridică ochii de pe carte, îl privește, mirată) : Ce-i, Zaharia ?

ZAHARIA : Stăpînă, nu știu cum să vă spun...

CRISTINA : Cît mai de-a dreptul, ia-o peste miriște...

ZAHARIA : A venit învățătorul.

CRISTINA : Acum, noaptea ? Ce vrea ?

ZAHARIA : A venit cu Lazăr Mărgărit... Un om de la Călinești...

CRISTINA : Și, asta ce vrea ?

ZAHARIA : Nu vrea nimic, geme.

CRISTINA : Geme ?

ZAHARIA : Are un glonte... a tras vechiul de la Călinești în el. Țăranii noștri l-au găsit și l-au adus aici. Popa Niță și-a adus aminte că în timpul războiului ați lucrat la spital.

CRISTINA : Asta-i bună ! Mi l-a trimis să-l îngrijească. Am ajuns să am grijă pînă și de răzvrătiți... Care, drept recunoștință, poate, mîine, mă vor omorî... Unde sînt ?

ZAHARIA : La mine...

CRISTINA : Adu-i aici. Vezi să nu te vadă Zaza, cînd se strecoară la Popovici...

ZAHARIA : O să ne strecurăm și noi... (Iese.)

(Cristina se ridică, se duce spre dulap, caută ceva, reflectează, caută prin sertare, găsește o pensetă, apoi trage, nerăbdătoare, de canaful soneriei. Arghira se ivește fără zgomot, ca și cînd ar fi stat la ușă.)

CRISTINA : Niște apă caldă, niște rachiu de nouăzeci de grade, și pregătește fiertura aia de boz și pelin și nu știu mai ce... Știi despre ce-i vorba, nu trebuie să-ți mai spun.

ARGHIRA : Știu... Fiertura e pe foc, cazanul cu apă fierbinte e la ușă...

CRISTINA : Și dacă nu mă învoiam ? Dacă îl trimiteam înapoi la popa Niță, să se spele pe cap cu el ? (În timp ce vorbește, improvizează, cu mișcări iuți, un pat de operație.) Unde-i rănit ?

ARGHIRA : La șold.

(Se aud pași.)

CRISTINA : Au venit. Deschide încet ușa și vezi dacă nu se vîntură cineva pe coridoare... Zaza e ca o miță în călduri. (Arghira deschide încet ușa, Zaharia și învățătorul intră, sprijinindu-l pe Lazăr Mărgărit.) Aici... Lăsați-l ușor pe sofa... Ce-ai făcut, omule ? !

LAZĂR (cu greu) : Am schimbat o vorbă cu vechilul de la Călinești.

CRISTINA : Văd că el a fost mai iute de gură ! (Învățătorului.) Domnule Petrescu, nu-mi sta în drum...

PETRESCU : Să ne iertați că am venit noaptea...

CRISTINA : La asta, dacă să vă iert sau nu, am să mă gândesc mîine... Acu' fă bine și adu lampa de colo. Așa, ține-o cît mai aproape de rană. Arghiră, apă fierbinte ! Toarnă în lighean... ! Dă-mi buretele... Ai adunat o grămadă de pămînt în rană... pînă nu-l spâl, nu văd nimic...

LAZĂR : Lăsați-l acolo, e singurul pămînt pe care-l am...

CRISTINA : Nici glonțul nu te astîmpără ?

LAZĂR : Nu, e glonț, cucoană. Cîteva alice, acolo... N-am curaj să țin gloante în mîine.

ZAHARIA : Taci odată, omule !

(Se aude vîntul.)

CRISTINA : Lasă-l să vorbească... De ce te-ai dus la conac ?

LAZĂR (strîmbîndu-se de durere) : Să colind...

PETRESCU : Lazăre !...

CRISTINA : Lasă-l. Să spună ce vrea, numai să nu tacă. Cu firea lui, dacă tace, moare...

LAZĂR : Nu mor cu, cu una-cu două...

CRISTINA : Da' tu cu cite ? Pînă acum ți-am scos șase alice... Cîte or mai fi ? Uite încă una... strînge... asta-i adîncă. Cred că atinge un nerv și de la ea sînt durerile. Poți să mă și înjuri, numai să nu țiți, că-ți scoli din somn stăpîna.

LAZĂR (chinuit de durere, se agită de vorbe, simte, ca și Cristina, nevoia să vorbească) : Ce stăpînă ?

CRISTINA : Nu ești din Călinești ?

LAZĂR : Nevasta arendașului ? N-am nimic cu ea. Pe bărba-su îl caut, că ne-a mîntîit. L-or găsi ceilalți, că vin și ei. Cu pari și ciomege.

CRISTINA : Acum trebuie să taci... Dacă te doare, mușcă-ți mîna. Acum e cel mai greu. Apucă-l și ține-l, Arghiră. (Lui Lazăr.) Să nu strigi ! Și nu te uita !

LAZĂR : Ba mă uit.

(Un moment de încordare. Zaharia se lasă moale pe un fotoliu. Lampa tremură puțin în mîna învățătorului.)

CRISTINA (lucrează concentrată ; aerul pare că vibrează în jurul ei ; cu o mîna ține penseta, cu cealaltă apucă mîna învățătorului și apucă mai tare lumina. Se pare că scormonește prin rană, pînă reușește să apuce o alică greu de ajuns, ultima ; o trage) : Greul a trecut. (Lazăr Mărgărit nu mai spune nimic, e epuizat de durere.) Repede, feșele, Arghiră, Zaharia, toarnă rachiu, Zaharia ! (Zaharia e aproape leșinat pe fotoliu.) Acum să te îngrijească și pe dumneata ! Haide, a trecut greul... (Lui Lazăr.) Nu mai spui nimic ?

LAZĂR : Să fie al cîinilor cine o mai trage în iepuri...

CRISTINA : Acum, să dormi...

LAZĂR : N-am vreme. Mă caută oamenii. Patruzeci de oameni am plecat din Călinești.

CRISTINA : Nu te miști de aici, pînă nu îți-oi spune eu că te-ai vindecat...

LAZĂR : Dacă rămîn oamenii fără cap, nu s-alege nimic...

CRISTINA : Acum, să am și grija răscoalci ? Eu, nu ? Să le găsesc un cap, care să-î învețe cum să-mi dea foc la casă...

PETRESCU : Aici nu vine nimeni... sau, chiar dacă vin... n-au să vă facă nimic.

CRISTINA : Nu-mi spune dumneata, mie ! Dumneata ești un idealist de-al lui Ghe-rea, citești pe Gorki, ai stat de vorbă cu refugiații de pe Potemkin, e și asta o modă, de ce nu ? Dar te oprești în prag... Nici n-ai da foc, nici n-ai lovi pe nimeni cu parul. Fiindcă, de bine-de rău, nu ți-e foame. Dar aștia sînt flămînzi. Și, flămînzi, nu știm unde se pot opri. (Lui Lazăr Mărgărit, ducîndu-i ceașca la gură.) Bea...

LAZĂR (furios) : Nu beau...

CRISTINA : N-ai încredere ? (Soarbe cîteva înghițituri.) Uite, am băut eu întîi ! (Lazăr Mărgărit o privește lung, apoi bea și el.) Nu ți-e bine, Zaharia ? Ia uități-vă la el, parcă lui i-am scos alicele...

ZAHARIA : Nu pot să văd sînge...

LAZĂR : Învață-te, boierule, că poate ai să mai vezi...

CRISTINA : Ascultă, omule, acumă trebuie să taci și să dormi...

LAZĂR : Nu vreau. Mă duc în sat. (Încearcă să se ridice, dar, cade din nou pe pernă.) Domnule învățător... nu lăsa oamenii... Acu'... cu... (Capul îi cade pe pernă ; adoarme.)

ZAHARIA : Să-l ducem la mine...

CRISTINA : Cum să-l ducem ? Nu trebuie cliintit. O să stea aici. Aici n-o să îndrăznească nimeni să-l caute...

PETRESCU : Eu plec. (Lui Zaharia.) Dacă e ceva, trimiteți-l pe feciorul lui Pavel la părintele Niță. Acolo mă găsește. Cît m-o mai găsi.

CRISTINA : Astîmpără-te, domnule Petrescu. Mi-ar părea rău de dumneata, nu folosește la nimic. Au să-i prindă, au să umple închisorile cu ei... Rămîn cîmpurile neșemănate... și, pentru ce ?

PETRESCU : Măcar ca să se afle că și țărani sînt oameni...

CRISTINA : Mi-i teamă să nu se afle că nu-s.

PETRESCU : Miine-seară, vin să-l văd...

CRISTINA : Astă-seară. E aproape ziuă. (Cîinii latră mai tare, Cristina se uită pe geam.) Văd o dungă roșie, spre Călinești. Au dat foc, nebunii ? Potolește-i, domnule Petrescu... Pentru binele tuturor.

PETRESCU (tranșant) : Sărut mîna, doamnă, și vă mulțumesc. (Iese.)

CRISTINA : Du-te, Zaharia, și ferește-l de cîini. Noapte bună.

(Zaharia iese cu Petrescu. Cristina se așază într-un fotoliu și se învețește cu un pled. Arghira se cuibărește pe lada venețiană. O pauză lungă. Pendula din camera de alături bate de trei ori. Afară, cîinii latră mereu. Cristina doarme în fotoliu ; Arghira, pe Cassona. Lazăr Mărgărit sforăie pe sofa. Pendula bate din nou, o singură dată, pentru trei și jumătate, apoi, după un timp, de patru ori. Afară se deșteaptă cocoșii. Pendula bate cinci. Lătratul cîinilor se înteește. Cristina se trezește, se înfășoară într-un șal, se duce spre geam, se uită afară. Se aude o ușă izbită de perete și pașii cuiva în birou. Cristina aprinde o luminare și, cu sfeșnicul în mînă, trece în birou. Arghira și Lazăr Mărgărit continuă să doarmă adînc. Alături, în birou, au pătruns patru oameni. Unul dintre ei, Voicu, poartă pe cap un chipiu soldătesc. O clipă lungă Cristina și cei patru se privesc în tăcere. Apoi, privirile oamenilor lunecă dincolo de ea, rătăcind prin odăie.)

CRISTINA : Ce-i ou voi ? Cine sînteți ? (Oamenii înaintează, tăcuți.) Ce vreți ? (Oamenii privesc, tăcuți, prin încăpere.) Cum ați intrat aici ?

VOICU (o privește ca și cum ar vedea-o abia acum) : Pe poartă.

CRISTINA : Nu v-a oprit nimeni ?

TOMA : Numai să fi încercat !

CRISTINA : Ce pătea ?

TOMA : Ce-au pățit și alții. (Continuă să se uite prin încăpere. Gheorghe, un flăcău mai tînr, ride.)

VOICU (lui Gheorghe) : Tine-ți gura ! (Cristinei.) Unde-i colonelul ?

CRISTINA : Care colonel ?

VOICU : Ghițescu, arendașul...

TOMA : Să vină aici...

CRISTINA : Cui îi poruncești ? Mie ?

TOMA : Da' cui ?

CRISTINA (lui Voicu) : Ești militar ?

VOICU : Rezervist.

CRISTINA : Ar trebui să ai mai multă minte decît aștia...

TOMA : Lasă vorba, cucoană. Avem treabă...

VOICU : Și lipsă de vreme...

CRISTINA : Și de rușine...

TOMA (răstîndu-se) : Ha ?

CRISTINA : Dați buzna, în timpul nopții, nici tălpile nu le-ați sters...

TOMA : Le ștergem cînd plecăm.

CRISTINA : Atunci, ștergeți-le acum. Îndată...

TOMA : Astîmpără-te, cucoană. (Face un pas spre ea.)

CRISTINA : Astîmpără-te tu. (Toma mai face un pas spre ea. Cristina, apăsât.) Plecați !

VOICU : Avem treabă eu colonelul.

DUMITRU (care pînă acum n-a scos o vorbă, fiind foarte interesat de lucrurile din casă, ridică de pe birou un presse-papier — o bucată de rocă auriferă — și vine ameninșător spre Cristina) : Dă-te deoparte, cucoană... să nu te dau eu...

CRISTINA (întorcîndu-se spre el) : Dă-mă ! (Dumitru ridică presse-papier-ul.) Pune-l la loc !

DUMITRU : Asta mă socoteam și eu, unde i-e locul.

(Gheorghe ride.)

CRISTINA : Pune-l de unde l-ai luat. (Il apasă cu privirea.)

(Dumitru pune presse-papier-ul la loc, lui Gheorghe îi amuțește risul.)

VOICU : Mai sint oameni afară. Dacă nu-l chemați pe colonel, punem foc.

CRISTINA : Ce, sint slugă, să-l chem ? Luați-vi-l singuri, dacă sinteți așa viteji... (Oamenii se îndreaptă spre scară, Cristina le taie drumul.) Dacă faceți un pas, s-a isprăvit cu voi...

TOMA : Și dacă se sfirșește cu tine, muierea dracului ? (O înșfacă, vrînd s-o dea la o parte. Cristina îi trage o palmă puternică. Gheorghe ride. Toma o apucă de braț, o trage spre el.) Io-te, muierea !

(Cristina îl izbește. Toma se rostogolește. Gheorghe ride, rid acum și ceilalți. Toma se repede din nou, dar Voicu îl apucă de braț și îl oprește.)

VOICU : Las-o !

TOMA (se zbate) : O omor !

VOICU : Nu ne-ar fi rușine... patru oameni să omorim o muiere ? ! (Il îmbrînțește. Toma scuipe, trîntindu-și căciula de podea.)

CRISTINA (trece la birou, frecîndu-și brațul. Se așază) : Dacă tot nu plecați, stați jos. (Țărani se uită împrejur. Gheorghe se chircește pe podea.) Nu pe podea, pe fotolii, pe scaune. (Țărani ezită, apoi Voicu se așază, cu oarecare fereală, pe un fotoliu... Cristina scoate din sertar o cutie de țigări.) Care din voi fumează ? (Gheorghe se apropie. Întinde mina și ia două țigări... Ceilalți se apropie, iau și ei. Aprind de la un șfeșnic.) Așa, să nu ziceți că n-ați aprins nimic. Conacului de la Călinești i-ați pus foc ?

VOICU (fumînd) : Nu încă. Poate ne-nvoim.

CRISTINA : Și ce vreți de la Ghițescu ?

VOICU : Să-și ție vorba. Ne-a făgăduit niște învoieli... A zis să venim, cum a fost ieri, să le iscălim, și, cînd am venit, vechilul a pus pușca pe noi și a tras într-unul de-ai noștri. O fi zăcînd acum mort în șant.

CRISTINA : Nu e mort și nu zace în șant. TOMA : Știi dumneata ? !

CRISTINA : Nu-l cheamă Lazăr Mărgărit ?

VOICU : Așa.

CRISTINA (se ridică, se duce spre iatac, deschide ușa și șoptește) : Uite-l ! (Voicu, neîncredător, trece pragul iatacului, privește îndăuntru, se întoarce, incurcat, spre ceilalți, care se apropie și privesc și ei.) Gata... Ieșiți. Trebuie să doarmă.

DUMITRU : Nu pricep cum a ajuns Lazăr pe lavită boierească...

VOICU : Ce-i de priceput ? E rănit, zace... îl îngrijește cucoana. (Țărani se întorc în birou. Toma își scoate căciula ; și-o scot

și ceilalți. Tac toți un timp.) Da' cu arendașul, cum rămîne ?

CRISTINA : Vorbesc eu cu el, poate îl fac să vă semneze învoiele.

DUMITRU : Așa să-i porunciți ; cum ne-am înțeles, șapte lei, vita mare, trei cincizeci, vita mică, și unu, douăzeci, oia.

TOMA : De nu...

CRISTINA : De nu ?

TOMA : Știm noi.

CRISTINA : Cei de-afară nu-mi strică ceva ?

VOICU : Nu strică. Așteaptă. (Pendula bate șase.) Păi, noi ne-om duce...

CRISTINA : Duceți-vă !

VOICU : Acuma, să ne iertați...

CRISTINA : N-am pentru ce...

VOICU : Era s-aveți... (Nu-i vine să plece.) Asta (arată spre Toma) era să vă omoare... cu pietriul acela...

CRISTINA : Nu mă las eu omorîta, așa, cu una-cu două...

(Oamenii dau să iasă.)

CRISTINA : Și potoliți-vă. Altfel, o să vină armata... au să vă împuște.

TOMA (ieșînd) : Mai bine...

CRISTINA : Oameni buni, de ce nu înțelegeți ?

TOMA (din ușă) : Voi să înțelegeți !

CRISTINA : Ce ?

TOMA : Că nu mai sintem „oameni buni“... (Țărani ies.)

(Cristina rămîne singură, își strînge înfrigorata șalul pe umeri și învâluie cu privirea camera, simțînd nevoia să se asigure că nimic nu s-a schîmbat. Apucă presse-papier-ul, îl cercetează ca și cum l-ar vedea acum pentru prima oară. Intră o femeie, îmbrăcată în negru. Cristina n-o aude, dar se întoarce instinctiv, ca spre o primejdie, și, văzînd-o, nu-și poate stăpîni un mic țipăt.)

DOMNICA : Te-ai speriat, cucoană ? Ziceai că ți-ai văzut moartea cu ochii ?

CRISTINA : Ce cauți ?

DOMNICA : Niște oameni.

CRISTINA : Au plecat.

DOMNICA (cercetînd încăperea) : Văd. Au împărțit ?

CRISTINA : Ce să împartă ?

DOMNICA : Pămîntul.

CRISTINA : Pămîntul meu ?

DOMNICA : Al cui o fi. Tare mă dor picioarele. (Se așază pe un scaun.)

CRISTINA : Ești din Călinești ?

DOMNICA : Din Călinești.

CRISTINA : Era și bărbatul dumitale cu ei ?

DOMNICA : Nu era, că dacă era, nu mai veneam eu.

CRISTINA : Si de ce-ai venit ?

DOMNICA : Păi, nu spusei ? Dună pămînt. bre. M-am ținut după alde Voicu, după Mărgărit, după cumnatu-meu Toma și după alții, că dacă mă las în nădeidea lor, să mă cheme, nu mă cheamă. M-am ținut după ei, da' s-au denărtat, că au pasu' mare și-l iuteau dinadîns, ca să rămîn în urmă. Așa-s oamenii, răi. Și-al

meu. Dumnezeu să-l ierte, era bun, și tot mă bătea. Acu' dacă s-a dus, nu mă mai bate.

CRISTINA : Atunci, mai bine că s-a dus.

DOMNICA (*crincenă*) : Binele ăsta, să-l ai dumneata !

CRISTINA : Il am. Și eu sint văduvă. (*Crezînd că a găsit o punte.*) Avem aceeași soartă.

DOMNICA (*o privește, apoi cuprinde încăperea cu privirea și din nou o măsoară pe Cristina, prețuindu-i îmbrăcămintea și podoabele*) : Oare ? (*Se apropie, întinde mîna și apucă un colț al șalului. Cristina ridică, instinctiv, mîna. Domnica i-o prinde și i-o răsucește ușor.*) Nu ridică mîna la mine, cucoană. Pe omul meu îl lăsam să mă bată, că îmi era bărbat. Da' alt-nimeni n-a dat vreodată. Nici cumnatu'. (*Îi privește mîna cu inelul.*) Ce mîndrețe ! (*Îi lasă mîna.*) Nu te teme, nu-ți iau broboada. Vruî numa' să văd împletitura. Mă duc... am lăsat ploziî singuri, dacă s-or trezi, se sperie... Mi-a mai murit unu', din sprietură...

CRISTINA (*incercînd să restabilească raporturile social-ierarhice*) : Vîno să luerezi la mine, la sere sau la covoare... Plătesc simbrie bună.

DOMNICA : Nu mă bag la stăpîn, să mă snopească vechilul.

CRISTINA : Eu n-am vechil. Și țăraniî mei trăiesc bine, sint zdraveni, sănătoși...

DOMNICA : Vorbești despre ei ca despre boi, cucoană... și muierile o duc bine ?

CRISTINA : Și muierile. Iarna facem elăci... Le învăț cum să teasă covoare, cum să-și crească mai bine copiii...

DOMNICA : Mai bine le-ai învăța cu ce...

CRISTINA : Au cu ce...

DOMNICA : Ia te uită, unde era raiul lui Dumnezeu pe pămînt... S-avem noi pămînt, că ne învăța el, săracu', de toate. (*Își așază basmaua.*) Mă duc. Tare mă dor picioarele, că m-au cărat oamenii aceia peste arătură. (*Se îndreaptă spre ușă.*) Iar s-a întîțit vîntul...

CRISTINA (*Își scoate șalul, i-l întinde*) : Ia asta...

DOMNICA (*rizînd*) : Na-ți-o bună ! Adică, am plecat după pămînt și m-am întors cu o broboadă. Să ridă cumnatu' de mine...

CRISTINA : Ia-o. Nu mă ține cu mîna întinsă.

DOMNICA (*îi apucă din nou mîna, privește inelul*) : N-am mai văzut așa mîndrețe, zici că-i ochi de miță sălbatică. Să fii sănătoasă, cucoană, ține-ți broboada, că, dacă o vroiam, mi-o luam singură...

(*Lumina lămpii pîlpie. Ia o rafală de vînt : o clipă de întuneric, femeia se mistuie în beznă, ca și cînd n-ar fi fost. Cristina rămîne cu mîna întinsă.*)

(*Lumina se reaprinde. În scenă se află judecătorul și Zaharia.*)

JUDECĂTORUL : Deci, nu s-a întîmplat nimic deosebit.

ZAHARIA : Nimic. Stăpîna a rămas, ca de obicei, să citească. Uneori, cînd era ostenită, nici nu mai urca în dormitor.

JUDECĂTORUL : Nici în ultima noapte nu a mai urcat...

ZAHARIA : De unde știți ?

JUDECĂTORUL : Ați ostenit. Dacă a fost omorîtă aici, înseamnă că n-a mai urcat.

ZAHARIA : Nu mai știu ce spun...

JUDECĂTORUL : Duceți-vă să vă odihniți... am să vă mai deranjez...

ZAHARIA : Sint la dispoziția dumneavoastră. (*Iese.*)

(*Judecătorul recitește ce a notat, trîntește carnetul cu însemnări pe masă ; în ușă se aude un ciocănit slab, apoi ușa se deschide și intră Arghira, aducînd pe o tavă cafea și dulceață.*)

ARGHIRA : V-am adus o cafea...

JUDECĂTORUL (*ostil*) : Cine ți-a spus ?

ARGHIRA : Stăpîna.

JUDECĂTORUL : Cum ?

ARGHIRA : Stăpîna m-a învățat : că, dacă vine un oaspete în casă, să-i dau dulceață și cafea. Acuma, nu știu, de chitră vă plăce ?

JUDECĂTORUL : Eu nu sint oaspete...

ARGHIRA : Nu face nimic. Mînceați ! (*Vrea să iasă.*)

JUDECĂTORUL : Stai puțin... (*Arghira îl privește.*) Mai schimbăm o vorbă... De cînd ești la conac ?

ARGHIRA : Aveam paisprezece ani cînd m-a luat chelărița pe lingă ea... Pe urmă, cucoana Ilinca, mama Stăpînci, m-a luat jupîneasă. După aia m-a măritat eu un om din sat. Cînd a născut-o pe Stăpîna, toamai născusem și eu... Da' cucoana Ilinca n-avea lapte, Dumnezeu s-o ierte, și-atunci am alăptat-o eu pe Stăpîna... Pe urmă, copilul mi-a murit, mi-a murit și omul, și nu mi-a mai rămas decît fata... Stăpîna. Acu', cîți ani am, fă și dumneata socoteala...

JUDECĂTORUL : Spune-mi ceva despre doamna Olmazu... Avea dușmani ?

ARGHIRA : O fi avut, dar cu nu-i știu.

JUDECĂTORUL : Țăraniî o urau ?

ARGHIRA : Doamne ferește !

JUDECĂTORUL : Atunci, de ce au omorît-o ?

(*O bătaie în ușă. Arghira deschide și-i lasă să intre pe Miclescu.*)

MICLESCU : Bună ziua. Sint Matei Miclescu, proprietarul moșiei Gorganul. Numele dumneavoastră ? (*Îi întinde judecătorului mîna.*)

JUDECĂTORUL : Cosma Ionescu.

MICLESCU : Cum întîmplarea face să mă aflu aici de cîteva zile, am venit să vă întreb dacă vă pot fi cu ceva de folos.

JUDECĂTORUL : Sigur că puteți. Mi-am propus, ca sistem de lucru, reconstituirea zilelor de opt, nouă, zece și unsprezece martie...

MICLESCU : Adică, de cînd am venit noi și pînă în noaptea crimei. De ce ați ales tocmai zilele astea ? Vreau să spun, de ce începeți tocmai cu ziua venirii mele și a vecinilor mei ?

JUDECĂTORUL : Din același motiv pentru care ați venit. Primele tulburări din această regiune au început în ziua de opt martie, n-am dreptate ?

MICLESCU : Ba da. Au început la Zweifel. Vecinii mei de la Călinești s-au speriat și au venit aici. Eu, n-am venit de frică. Eram prin apropiere și am venit să-i fac o vizită Cristinei Olmazu și, să-i aduc niște fazanii...

JUDECĂTORUL : O vizitați des ?

MICLESCU : Atît cît îmi îngăduia eticheta.

JUDECĂTORUL : Erați prieteni ?

MICLESCU : Da.

JUDECĂTORUL : Bănuți cine a omorît-o ?

MICLESCU : Mai e vreo îndoială ? Au omorît-o țărani...

JUDECĂTORUL : Ce motiv aveți să fiți așa de sigur ?

MICLESCU : Dumneavoastră nu vedeți ce e în toată țara ? Jafuri, devastări, crime...

JUDECĂTORUL : Cristina Olmazu avea idei liberale, făcuse un soi de întovărășiri cu țărani. N-aveau motive să fie nemulțumiți. De ce ar fi omorît-o ?

MICLESCU : Cred că nu cunoaștem destul de bine această sărmană fiară hăituită, care s-a ridicat prea de curînd în două labe. Țăranul a suferit, într-adevăr, mult. Eu sînt plin de compasiune și de indulgență față de el și încerc să-l înțeleg. Dar e neîncredător și crud. După ce-o să-i anchetați, o să vă dați seama cît — iertați-mi expresia — cît bălegar negru s-a strîns în bietul lui suflet. Cum s-a straiificat, an de an, secol de secol...

JUDECĂTORUL : Pe cine să anchetați ? Țăranii din Izvoarele și-au arat liniștii pămîntul. Reiese clar din toate rapoartele...

MICLESCU : Nu știu. Anchetați-l, atunci, pe învățătorul de la Țigănești. Un instigator socialist, foarte periculos. Cred că despre el scrie în rapoarte...

JUDECĂTORUL : Nu scrie că e socialist. Scrie numai că a instigat trupele, în gară la Leordeni, îndemnîndu-i pe soldați să se întorcă acasă.

MICLESCU : Venea des pe-aici. (Arghirei.) Nu-i așa ?

ARGHIRA : Mă rog ?

MICLESCU : Petrescu, învățătorul, venea des pe-aici...

ARGHIRA : Venea.

MICLESCU : Vedeți ? Asta e Cristina Olmazu...

JUDECĂTORUL : Era.

MICLESCU : Era. Nu mă pot obișnui. Avea tot felul de legături extravagante.

JUDECĂTORUL : Încercați să reconstituiți cele patru zile cît ați stat aici. Să vă amintiți ce lucruri neobișnuite s-au întîmplat...

MICLESCU : Nu s-a petrecut nimic neobișnuit. (O rafală de vînt trîntește o ușă,

ca și cînd i-ar da o replică.) Vreți să vă povestesc cum au decurs aceste zile ?

JUDECĂTORUL : Deocamdată, vreau să le reconstituiți pentru dumneavoastră, ca să vă amintiți bine fiecare amănunt și să le puneți pe hîrtie. Am să vă mai deranjez...

MICLESCU : Nu e nici un deranj... Aș vrea să vă ajut... E o problemă de principiu. În afară de faptul că țineam la Cristina Olmazu. Dar, dincolo de asta, cred că trebuie să fim și noi solidari. Dacă aș lovi acum cu cravașa un țăran, ar sări cincizeci și m-ar face fărîme...

JUDECĂTORUL : Deocamdată, nu mă puteți ajuta decît amintindu-vă cît mai bine tot ce s-a întîmplat în cele patru zile de cînd ați venit și, mai ales, în ultima noapte...

MICLESCU : Cine poate ști ce s-a petrecut în ultima noapte ? (Iese.)

(Judecătorul, umblă prin cameră, își aprinde o țigară, deschide ușa spre verandă și privește peste cîmpul răsărit de vînt, ca și cînd ar aștepta de acolo un răspuns. Lumina se stinge și se reaprinde imediat. În scenă se află Cristina Olmazu, șalul care o înfășoară arată că scena urmează imediat celei cu țărani. Pe sofa, doarme Lazăr Mărgărit. Sus, deasupra lui, arde o candelă. Arghira se trezește și s-a făcut ziuă. Lazăr Mărgărit încearcă să se miște, geme, totuși, se ridică puțin în coate, privește nedumerit încăperea. Cristina se trezește și ea. Vine lingă el, îi pune mina pe frunte.)

CRISTINA : Nu te mișca...

LAZĂR : Mama ei de viață... Oamenii-s ca oile... Au să se împrăstie, dacă n-au după cine se luă...

CRISTINA : Mai bine să se împrăstie...

LAZĂR : Mai bine, pentru cine ?

CRISTINA : Pentru ei. Altfel, au să umple închisorile. Pămîntul o să rămîna nearat, neînsămîntat...

LAZĂR : Asta vă doare ?

CRISTINA : Pe mine, nu. Oamenii mei au arat aproape toată moșia...

LAZĂR : De ce spuneți „oamenii mei“ ?

CRISTINA : Nu s-au născut, nu trăiesc aici, pe moșia mea ?

LAZĂR : Și cu m-am născut la Călinești, și nu-s al lui Ghîtescu, nici al lui Popovici...

CRISTINA : Ei sînt arendași...

LAZĂR : Pentru noi, tot un drac.

(O clipă, ascultă amîndoi vîntul.)

CRISTINA : Iar s-a pornit vîntul...

LAZĂR : Las' că-i bine... Ațîță focul. Aș trage o țigară...

CRISTINA : N-am. Dacă se întinde focul, ard și casele voastre...

LAZĂR : Bordeiele nu ard. Lutu' iese întărit din foc. (Inveselit.) Încă două-trei pîrjoliri din astea, și ne trezim cu case de cărămidă...

CRISTINA (urmărind un gînd îndepărtat) : N-ar fi rău... Ca idee !

LAZĂR (o privește din nou, adînc, insistent) : Ha ?

CRISTINA : Nu știi ce-i aia o idee ?

LAZĂR : Nu.

CRISTINA : Da' civilizație știi ce înseamnă ?

LAZĂR : Nu.

CRISTINA : Nici (*caută*)... cultură... ?

LAZĂR : Nici...

CRISTINA : Cum să-ți spun... Să luăm copiii dumitale.

LAZĂR : Unde să-i luăm ?

CRISTINA : Vorba vine... așa, ca exemplu, ca pildă... ce mănâncă dimineața ?

LAZĂR : Copiii mei ? Nimic ; de-abia la amiază... niște mămăligă cu știr... și, mai pe seară, mămăligă cu ceapă...

CRISTINA : O, Doamne ! Așa mâncați întotdeauna ?

LAZĂR : Vara, mai culege femeia urzici, lobodă, eu mai prind câte-o prepeliță pe câmp... iar când ne moare vreun neam, ne strângem, cum putem, și de unde n-avem, facem colivă... (*amuzat*) plozii se bucură când moare vreun neam.

CRISTINA : E sinistru...

LAZĂR : Cum ?

CRISTINA : Cum să-ți spun... aș vrea să trăiți mai bine... ca în Franța, ca în Olanda... acolo, dimineața, țăranii beau cacao cu lapte. Știi ce-i aia cacao ?

LAZĂR : Nu.

CRISTINA (*renunțând*) : La început, e greu... dar, dacă facem cultură intensivă... în câțiva ani...

LAZĂR : Ce să facem ?

CRISTINA : Uite, să zicem că eu vă dau câte cinci hectare...

LAZĂR : Mie, la ce să-mi dați... Eu sînt din Călinești, nu din Izvoarele...

CRISTINA : Să zicem că-ți dă domnul Ghițescu cinci hectare...

LAZĂR : Cu arendă ?

CRISTINA : Cu arendă.

LAZĂR : Nu mai vreau cu arendă. La început, așa vroiam. Pămînt, cu arendă mai mică. Da' domnu' învățător Petrescu ne-a spus că trebuie să fim împroprietăriți. Că-i dreptul nostru, spunea. Că pămîntul e al țării și țara e a noastră...

CRISTINA : Așa a spus Petrescu ?

LAZĂR : Așa. Dumneavoastră v-ați împărți pămîntul la țărani ?

CRISTINA : Nu.

LAZĂR : Atunci, la ce să mai vorbim ? (*Se întoarce cu fața spre perete, gemînd ușor. de durere. Cristina trage canaful soneriei.*)

CRISTINA : Ți-e foame ?

LAZĂR : Nu. Da' nu credeam c-am s-ajung vreodată să nu-mi fie...

CRISTINA : O ceașcă de supă trebuie să bei.

LAZĂR : Sint învățat cu foamea, cum sint cu umbra mea.

(*Intră Arghira, aducînd un braț de lemne.*)

CRISTINA : Lasă, le-pui mai tîrziu, adu-i o ceașcă de supă fierbinte...

LAZĂR (*Arghirei*) : Ce-a zis să-mi aduci ? ARGHIRA : O strachină de ciorbă.

LAZĂR : Adă ! (*Arghira iese.*) Trebuie să trăiești...

CRISTINA : Ai să trăiești. La primăvară, să-mi aduci și mie o prepeliță, să-mi cînte în colivie...

LAZĂR : Nu stă prepelița în colivie. Prepelita-i pîtpalac, se ține în ciur, să nu-și sfarme testea. Că ele zboară în sus și se lovesc de colivie... Da' ciuru-i din sfoară... Știi ce-i acela ciur ?

CRISTINA : Nu.

LAZĂR : Nu-i chip să ne înțelegem. Eu vorbesc o limbă, dumneata, alta.

CRISTINA : Poate că pînă la urmă o să ne înțelegem.

LAZĂR : Cine știe ce-o mai fi și cit mai e pînă la urmă. Urma mea poate fi îndată, ori pînă-n seară, ori mai către toamnă... Și-a domnici-tale, la fel...

CRISTINA : Ba, eu voia dumitale, am să trăiesc o sută cinci ani. Atîta vreau, atît o să trăiesc. Nici o zi mai mult, nici una mai puțin. După ce-am să împlinesc suta, am să mă bucur cinci ani că am trecut de ea. Pe urmă, ajunge !

(*Se întoarce Arghira, aducînd, pe o tavă, dulceață și cafea pentru Cristina, o ceașcă aburînd pentru Lazăr. Cristina își mănîncă, gînditoare, dulceața. Lazăr își bea și el supa, strîmbîndu-se.*)

LAZĂR : Nu eră mai bine o țuică ?

CRISTINA : Nu. (*Se ridică, se duce spre fereastră.*)

ARGHIRA (*aprinzînd focul*) : Mă duc să-ți aprind focul la baie.

CRISTINA : Du-te.

LAZĂR : Domnu' învățător cînd a spus că vine ?...

CRISTINA : A spus că vine cînd poate... lasă, ce-a fost greu a trecut.

LAZĂR : A trecut ! N-a trecut, acu' începe...

CRISTINA : Mai bine, potoliți-vă. Mai dăm noi, mai lăsați voi, mai dați voi, mai lăsăm noi... Asta e viitorul.

LAZĂR : De-aș ști că-i așa și că tot așa o s-o ducem, m-aș virî cu plozii și muiera sub rogojină și i-aș da foc.

CRISTINA : Prostii ! Au să priceapă și cei mai recalcitranți că trebuie să accepte compromisuri.

LAZĂR : Iar vorbiți în dodii...

CRISTINA : Trebuie să cădem la învoială...

LAZĂR : Trebuia, de mult... Acu-i prea tîrziu. Noi nu mai vrem învoială.

CRISTINA : Nici stăpînii nu vor... Da' altfel nu se poate...

LAZĂR : Ba se poate...

CRISTINA : Cum ?

LAZĂR : Fără stăpîni...

ACTUL al II-lea

Același decor. În scenă, Judecătorul și Zaharia.

ZAHARIA : Poftim ?

JUDECĂTORUL : Am reușit să reconstitui, cu chiu cu vai, prima zi. Din ce mi-ați spus și din ce nu mi-ați spus dumneavoastră. Din ce mi-au spus și din ce nu mi-au spus ceilalți... Acum, trec la ziua a doua.

ZAHARIA : Pe cine vreți să anchetați ?

JUDECĂTORUL : Vreau să stau de vorbă cu doamna Ghițescu. Sinteți așa de bun să-i transmiteți această dorință ?

ZAHARIA : Mă duc...

(Zaharia iese. Judecătorul se ridică de la birou, cercetează încăperea. Deschide ușa dinspre iatac, apoi pe cea dinspre verandă. Gînditor, își trece mîna peste clapele clavecinului. În salon se aude un țipăt scurt. Judecătorul se întoarce brusc. În ușă, incremenită, cu ochii mari de spaimă, se află Zaza.)

JUDECĂTORUL : V-am speriat ?

ZAZA : Da. *(Pauză lungă. Zaza se lasă pe un fotoliu. Încearcă, stîngace, să-și aprindă o țigară, dar mîna îi tremură prea tare. Judecătorul i-o aprinde.)* La clavecinul ăsta oînta numai Stăpîna. Noi așa îi spuneam, toți. Era firesc să mă impresioneze...

JUDECĂTORUL : Aș dori să-mi povesteți cum a decurs cea de-a doua zi pe care ați petrecut-o aici. Ziua de nouă martie.

ZAZA : Tot ce-mi amintesc este că am mîncat la prînz mucenici, în rest, ziua a fost la fel de plicticoasă ca și prima și ea și următoarele. Dacă am fi avut, cel puțin, un puzzle...

JUDECĂTORUL : Puzzle ?

ZAZA : E un joc englezesc. L-a introdus Princesesa Maria, la Sinaia. Din niște bucăți disparate, trebuie să reconstitui o imagine. E stupid, dar antrenant.

JUDECĂTORUL : Deci, eu jucam puzzle în fiecare zi, fără să știu.

ZAZA : Aici, n-avem nici măcar un țîntar. În dimineața aceea, Stăpîna a plecat, ca de obicei, pe cîmp sau la sere, nu mai știu... A plecat călare... *(Se înăbușă.)* Scuzăți-mă, mi-e greu să vorbesc despre ea. Noi am rămas la conac... afară era foarte frumos, dar n-am ieșit. Am rămas cu toții în sufragerie. În salonul cel mare

era frig. Max, domnul Popovici, a jucat table cu bărbatul meu. Mie-mi venea să urlu de plictiseală. Domnul Miclescu s-a închis în bibliotecă, nu știu cum o fi suportat frigul, că și acolo era frig. Primăvara, conacele sînt neprimitoare. Se adună tot frigul iernii în ele, trage pe sub uși, miroase a mucegai și a șoareci. E simistru.

JUDECĂTORUL : Și, după aceea ?

ZAZA : După-masă, am luat un veronal, m-am înfășurat în pleduri și m-am culcat. Seara, n-am mai coborât... Așa încît n-am ce să vă mai spun... Dar, din cîte știu, în seara aceea nu s-a petrecut nimic deosebit.

(Lumina se stinge și se reaprinde în iatac. În scenă se află Cristina, Petrescu, Zaharia și Lazăr, fiecare cu cîte o ceașcă de ceai.)

CRISTINA : Cel puțin, dacă v-ați alege cu ceva. Dar n-o să vă alegeți decît cu gloanțe și închisori.

PETRESCU : Vor ști că se poate... cu asta ne-alegem. Măcar cu asta.

CRISTINA : Că se poate, ce ? Să porniți bezmetici la moarte, ca minați de streche ? Răscoala o fi avînd și ea știința ei...

LAZĂR : Data următoare o s-o facem cu știință...

CRISTINA : O să fiți și mai flămînzi... mai fără putere...

LAZĂR : Cu cît o să fim mai flămînzi, cu atît o să fim mai întăritați... și întărirea ține loc de putere...

CRISTINA : Ce-au să spună țărani din Transilvania și din celelalte provincii, care vor să se întoarcă la noi ? Tocmai acum v-ați găsit ?

LAZĂR : Foamea n-asteaptă și nu întrebă cînd să vină. Foamea răzbește...

PETRESCU : Vreți să-i mințim ? Să-i mimăm cu imagini idilice, să le ascundem zdrențele și păduchii și pelagra sub poalele lor ? Să ascundem iar țărani ?

CRISTINA : De ce, iar ? Cînd i-am mai ascuns ?

PETRESCU : Anul trecut, niște țărani din Făgăraș se întorceau de la Expoziție, impresionați de bunăstarea țăranilor de dincoace, așa cum îi văzuseră, îmbrăcați în straie de sărbătoare, curați și hrăniți. Dar,

vrei să zici, da' trebuie să fi auzit dumneata de răsoale încă de pe vremea lui Matei-Vodă. Le știm și noi, că istoriile astea merg cu vorba din leat în leat, și vorba ține mai bine, că hirtia mai în-gălbenește, se mai rupe, mai arde. Răs-coala de-atunci se leagă de una dinainte, da' se leagă și de asta de-acum... așa că e un lanț vechi.

CRISTINA : Uite cum fi lucesc ochii...

PETRESCU : Așa cum îl văd, mâine o por-nește...

CRISTINA : Nu-i dau voie...

PETRESCU : Și credeți că aveți destulă pu-tere să-l opriți ?

CRISTINA : Am... Eu mă trag dintr-o stră-moașă, Velica o chema, care, plimbându-se o dată cu calu' prin pădure, s-a întâlnit cu un urs, și ursul a pus calul pe fugă, iar cu Velica s-a luat la trântă, și Velica l-a ucis... Un legat din puterea ei mi-o fi lăsat și mie moștenire.

PETRESCU : Oricum, povestea e frumoasă.

ZAHARIA : Nu e poveste.

LAZĂR : Când oi putea mă duce. Și cum l-a răpus ?

CRISTINA : Uite-așa, l-a răpus.

LAZĂR (*lui Petrescu*) : Dați-mi o țigară. Mu-riere, să lupte cu ursul... Domniei-tale, dacă ți-ar ieși un urs în cale, te-ai teme ?

CRISTINA : Dacă-mi iese, cinstit, în față, nu pe furis... hoțește... pe la spate... nu mă tem...

(*Lumina se stinge și se aprinde în birou. În scenă se află judecătorul și Zaza.*)

JUDECĂTORUL : Veronalul e la modă ; și doamna Olmazu obișnuia să ia ?

ZAZA : Nu cred. Veronalul e contra plictiseli. Ea avea tot timpul ceva de făcut. Nu se plictisea.

JUDECĂTORUL : Erați prietene ?

ZAZA (*mirată*) : Prietene ? Nu. Eram firi opuse. Ca să fiu sinceră, mi-ar fi plăcut să fim... Era fascinantă... Am încercat chiar... dar, fără noroc... Avem și alt ritm de viață. Eu nu știu cum să-mi omor timp-ul. Ea nu știe cum să-l câștige. Eu mă străduiesc să-l cheltuiesc, ea, să-l chivernisească. Timpul e singurul lucru din care eu am prea mult și ea prea puțin.

JUDECĂTORUL : Vă vedeți și la Bucu-rești ?

ZAZA (*puțin jenată*) : Cu Stăpîna ? Nu. Ea făcea parte din *high-life*. E drept că avea și un cerc al ei, intim, pe care îl frecven-tau și scriitorii, și pictorii.

JUDECĂTORUL : Și dumneavoastră ? Ce cercuri frecvențați ?

ZAZA (*tristă*) : Eu ? Cercurile care se potri-vesc unei soții de ofițer, la sfrșitul cari-erei de ofițer, și de arendaș, la începutul carierei de arendaș.

JUDECĂTORUL : Dar înainte de a vă căsă-tori ?

ZAZA : Înainte de a mă căsători, statutul meu social era și mai jalnic. Fată de în-

oprinde-se trenul, pe neașteptate, într-o haltă unde nu era prevăzut să se oprească, și-au văzut multinvidiații frați, goi, flămînzi și murdari. Domnul lorga a scris atunci un articol care se chema „Ascundeți țărani !”, iar colegul său, domnul Xenopol, a spus într-o cuvintare că, pentru a atrage țărănimca „de dincolo”, trebuie îmbunătățită condiția socială și culturală a celei „de dincoace”.

CRISTINA : Îmbunătățirea vine prin civili-zație. De ce credeți că mă lupt eu pentru izlaz ? Ca țărani să poată cumpăra vite. Este esențial pentru ei. Ar avea cu ce se hrăni, cu ce lucra, cu ce transporta, cu ce îngrășa pămîntul. Pămîntul, fără vite, e sterp... Eu vreau să le dau partea dinspre ering în dijma, cu 15 lei pogonul, jumătate din cit e prețul. Nici muncă gra-tuită nu le cer, nici o zi... Nici căraușie. Plătesc orice muncă. Pentru asemenea în-voială, vecinii mei au să mă socotească ne bună. Dar eu voi fi în câștig, fiindcă voi lucra cu oameni sănătoși și mulțumiți. Sint un meșteșugar care-mi iubesc și-mi întrețin bine uneltele.

PETRESCU : Și nu vă gândiți că ceea ce numiți dumneavoastră uneltele sint oameni ?

CRISTINA : Important e că le fac viața mai ușoară... Restu-i literatură...

PETRESCU : Vorbiți mereu despre dumnea-voastră, doamnă. Dar un al doilea exem-ple nu ați mai găsi să-mi dați...

CRISTINA : Uite, legea lui Aurelian, a fostu-lui ministru de la Domenii, prin care statul era împuternicit să cumpere de la proprietarii care aveau moșii de vînzare și să le vîndă țărănilor. Era o lege folosi-toare și pentru săteni, și pentru proprie-tari.

LAZĂR : Folositoare ? Un fel de uite popa-nu e popa ! Cine a putut cumpăra ? Cu ce ? Cu păduchi ?

PETRESCU : Avem nevoie de transformări radicale, nu de îmbunătățiri filantropice...

CRISTINA (*furioasă*) : Cu alte cuvinte, tot ce fac eu nu face doi bani. Îmi face mare plăcere s-o aflu.

PETRESCU : Dumneavoastră vreți să desfi-ințați pelagra, mizeria și foamea. Noi vrem să desființăm exploatarea, plusvaloarea, sistemul. Dumneavoastră țintiți în efecte, noi, în cauzele care le produc. În Rusia, țărani revoluționari luptă și împotriva moșierilor, și împotriva statului moșieresc.

ZAHARIA : În Rusia, poate. Dar țărani noștri nu sint încă destul de copți pentru asta.

LAZĂR (*se ridică în capul oaselor, înălțîndu-se, deodată, ca un copac dominîndu-i pe ceilalți*) : Ba sintem. Crezi domnia-ta că am pornit cu furci și cu topoare nu-mai ca să speriem boieroaicele, să le bem țuca ? Crezi domnia-ta că noi n-am priceput că ne sint dușmani și cei care ne storc, da' și cei care fac legea de-i ocrot-tește să ne stoarcă ? Domnia-ta, domnu' Zaharia, zici că în Rusia ne-au luat-o cu revoluția înainte. Asta am priceput că

văjător, rămasă de mică fără părintii, crescută de o nașă, profesoară de geografie la un pension de domnișoare. De ce m-ați întrebant ?

JUDECĂTORUL : Nu știu. Să revenim la Cristina Olmazu. Aici, la țară, cu cine era prietenă ?

ZAZA : Într-o oarecare măsură, cu toți vecinii. Se vede mai des cu domnul Miculescu. Nu pentru că l-ar prefera. Vine el mai des pe-aici, vinează în pădurea ei. Cred că o și iubește.

JUDECĂTORUL : De ce vorbiți mereu la prezent ? Cristina Olmazu a murit. Știți cine a omorît-o ?

ZAZA (palidă, chinută) : Nu știu. De unde să știu... Au omorît-o răsculații, țărani răsculați, cînd am venit eu în odaie, era... zăcea... (Izbucnește într-un plîns nervos.)

JUDECĂTORUL : Duceți-vă sus ! Liniștiți-vă, doamnă Ghițescu. Cred că acum ar fi potrivit un veronal. Vreți să vă conduc ?

ZAZA : Mulțumesc, nu e nevoie. (Se adună și iese.)

JUDECĂTORUL (privește gînditor în urma ei, apoi notează ceva în carnet ; o bătaie ușoară în ușa) : Intră. (Intră un bărbat foarte tînăr, aproape adolescent. E gazetarul.) Cine ești dumneata ?

GAZETARUL : „Epoca“, ziar independent. Mă numesc Radu Mihut.

JUDECĂTORUL : Mă întrebam eu ce anume îmi lipsește.

GAZETARUL : Dumneavoastră sinteți domnul judecător Ionescu ?

JUDECĂTORUL : Din nefericire, eu.

GAZETARUL : Din nefericire, pentru cine ?

JUDECĂTORUL : Deocamdată, pentru mine.

GAZETARUL (așezîndu-se, foarte la largul lui) : Bate un vînt afurisit al naibii ! Cam plicticos aici, nu ? Da' pericol nu mai e ?

JUDECĂTORUL (atent și anticipînd o lungă plictiseală) : Pe cine ?

GAZETARUL : Pe răsculați.

JUDECĂTORUL : Eu n-am arestat, deocamdată, pe nimeni.

(Gazetarul îi întinde tabachera ; judecătorul refuză. Gazetarul își aprinde o țigară.)

GAZETARUL : De ce ?

JUDECĂTORUL : Pentru că n-am venit ca organ represiv. Am venit să anchetez o crimă. Si încă nu știu cine-i criminalul.

GAZETARUL : Asta-i bună ! Cum, nu știți ?

Țărani răsculați. Eu despre asta am venit să scriu un reportaj, despre atrocitățile comise de țărani răsculați.

JUDECĂTORUL (se uită la ceas) : Dacă te grăbești, mai poți prinde trăsura poștei.

GAZETARUL : De ce să plec ?

JUDECĂTORUL : Pentru că singurul lucru pe care l-am descoperit este că răposata Cristina Olmazu n-a fost omorîtă de țărani.

GAZETARUL (îl privește, uimit) : Pot să scriu asta ? E o declarație oficială ?

JUDECĂTORUL : Poți să o scrii, dar o scrii degeaba... N-are să se publice...

GAZETARUL : „Epoca“ e un ziar independent.

JUDECĂTORUL : N-am auzit de el, dar îmi dau seama cît e de independent, dacă directorul ț-a cerut să scrii despre „atrocitățile țărănilor“...

GAZETARUL : La urma urmei, pe cine sin-teți supărat ?

JUDECĂTORUL : La urma urmei, nu știu.

GAZETARUL : Și, la începutul începutului ?

JUDECĂTORUL : Pe mine...

GAZETARUL : Chiar nu vreți o țigară ?

Regală cu carton.

JUDECĂTORUL : Mulțumesc.

(Gazetarul îi întinde din nou tabachera, din care judecătorul ia o țigară, apoi i-o aprinde.)

GAZETARUL : Va să zică, nu e chiar așa de simplu...

JUDECĂTORUL : Deloc !

GAZETARUL : Cînd a întrebant directorul cine vrea să facă reportajul, m-am gîndit că stau aici o oră și scriu cinci pagini și pe urmă plec la Pitești și stau o săptămînă. Babacii-s din Pitești. Eu sint student la drept și, fiindcă trag mița de coadă, mai lucrez și la gazetă. Adică, sint reporter corespondent.

JUDECĂTORUL : Ora a trecut.

GAZETARUL : A trecut, dar nu știu ce să scriu...

JUDECĂTORUL : Cînd am venit, acum cinci zile, credeam și eu ca dumneata. Că o să fie simplu... că o să mă duc la Pitești...

am și eu niște rude la Pitești.

GAZETARUL : Cine n-are ?

JUDECĂTORUL : Și aici găsesc totul altfel. Nu s-a apropiat nici un țaran de conac...

Și, totuși, Stăpîna, cum i se spunea aici, a fost omorîtă... Din imprudență ? Un accident ? Fapt e că a fost omorîtă.

GAZETARUL : Cum ?

JUDECĂTORUL : Medicul-legist a constatat că moartea a fost provocată de o contuzie cerebrală. A fost lovită cu ceva la baza craniului.

GAZETARUL : Și a murit pe loc ?

JUDECĂTORUL : Nu, a mai trăit. Doctorul spunea că ar fi putut chiar fi salvată, dacă i s-ar fi dat un ajutor. Dar presupune că n-a fost nimeni prin apropiere... Lucru destul de ciudat. E aici un fel de doică, de menajeră, care cred că se ținea după ea ca umbra...

GAZETARUL : O doică ? Eu înțelesesem că răposata trecuse de prima tinerețe și se instalase temeinic într-a doua. Cum arăta ?

JUDECĂTORUL : Foarte bine.

GAZETARUL : Chiar ? Despre femeile moarte, ca și despre mirese, se spune întotdeauna că sint frumoase.

JUDECĂTORUL : Ea era, cu adevărat.

GAZETARUL : Și mobilul crimei ?

JUDECĂTORUL : Dacă l-aș ști, aș ști tot. Nu ?

GAZETARUL : Am senzația că vă cam enervez.

JUDECĂTORUL : Cam.

GAZETARUL : Să plec ? (*Se ridică alene, so preface că vrea să iasă.*)

JUDECĂTORUL : Nu.

GAZETARUL (*vesel*) : Serios ?

JUDECĂTORUL : Serios. Dialogul drenează ideile, ușurează maieutica. Dacă nu apăreai dumneata, începeam să vorbesc singur.

GAZETARUL : Nu mai e nimeni în casa asta ?

JUDECĂTORUL : Nimeni cu care să pot fi sincer...

GAZETARUL : Tocmai cu un gazetar v-ați găsit să fiți sincer...

JUDECĂTORUL : Interlocutorul de care am eu nevoie nu trebuie să îndeplinească decât o singură condiție : la ora crimei, să se fi aflat la cel puțin o sută de kilometri depărtare. Ca să fie în afara oricărui bănuieți.

GAZETARUL : Care e ora crimei ?

JUDECĂTORUL : Medicul-legist spune că aproximativ cinci...

GAZETARUL : Dimineața ? N-am nici un alibi... Seara am fost la Gambrianus, pe urmă, cu muscalul la Șosea, dar mai departe nu pot spune unde, fără să „compromet” o persoană măritată... Vă place Caragiale ?

JUDECĂTORUL : Eu zic să bem câte-o cafea și pe urmă să ne vedem de treabă. (*Măsurându-l*) De unde bani pentru muscal și femeii măritate ?

GAZETARUL : De unde cafea, pentru cafea ?

JUDECĂTORUL (*trage de canalul soneriei*) :

O să vezi imediat. (*Privește pe fereastră.*)

Iar s-a pornit vântul. (*Intră Arghira.*) Ne-ai putea face câte o cafea ? Și, poate, mai pui un lemn pe foc...

ARGHIRA : Oi pune. (*Arătându-l pe gazetar.*) Vă căuta dumnealui.

JUDECĂTORUL : M-a găsit.

ARGHIRA : Rămîne la noi ?

(*Judecătorul îl privește pe gazetar.*)

GAZETARUL : Va să zică, nu s-a prins. Am vrut să vă impresionez cu muscalul și așa mai departe. Am fost numai la teatru, la galerie... Rămîn. (*Arghirei.*) Rămîn, cu voia dumitale.

ARGHIRA : Voia mea...

GAZETARUL : Ei, care e ?

ARGHIRA (*posacă*) : Nu mai e nici una... două cafele... trei... Îi fac și lui domnu' Zaharia...

JUDECĂTORUL : Roagă-l să vină jos... să bem cafeaua împreună...

GAZETARUL : Cine e Zaharia ?

JUDECĂTORUL : O mobilă veche.

GAZETARUL : Are, cel puțin, stil ?

JUDECĂTORUL : Are, într-o oarecare măsură. Aduce puțin cu clavecinul de-alături.

Du-te să-l vezi, merită ostensala. (*Gazetarul trece în camera de alături ; fluieră, admirativ.*) Am să te rog să rămii acolo cîtva timp după ce vine Zaharia. Vreau să știu dacă și cit se aude ce se vorbește aici.

GAZETARUL : Va să zică, mă puneți la treabă. N-aveți greșier ?

JUDECĂTORUL : E în spital. A făcut o criză de friguri.

GAZETARUL : Pot să-i țin locul ?

JUDECĂTORUL : Nu cumva să atingi clapele clavecinului. E aici o cucoană sensibilă, care leșină cînd îl aude.

GAZETARUL (*revenind în ușă*) : Și asta nu vi se pare ciudat ?

JUDECĂTORUL : Numai asta ? Totul mi se pare ciudat. (*Se aud pașii lui Zaharia. Gazetarul intră în iatac și închide ușa. Intră Zaharia, se oprește lângă ușă.*) Poftim. Domnule Zaharia, aș dori să reconstitui și cea de-a treia zi.

ZAHARIA : Cum doriți.

(*Gazetarul deschide ușa de la iatac ; Zaharia tresare.*)

JUDECĂTORUL : Colaboratorul meu, gazetarul Radu Mișuț. La ce oră ați văzut-o, în dimineața de zece martie, pe Cristina Olmazu ?

ZAHARIA : Miercuri ? Tirziu. Cînd am venit eu aici, spre mirarea mea, ea era plecată...

JUDECĂTORUL : Unde ?

ZAHARIA : Se dusese să se plimbe în pădure. M-a mirat, fiindcă era foarte multă treabă și ea nu-și îngăduia niciodată să se plimbe, în perioada asta, a semănatului.

JUDECĂTORUL : Cînd a venit în birou, erați singuri, absolut singuri ?

ZAHARIA (*incercînd să-și ascundă nervozitatea*) : Singuri, singuri, nu mai insistati, eram singuri...

(*Lumina se stinge și se reaprinde.*)

CRISTINA (*în costum de amazoană, intră în birou, trece pe lângă Zaharia și intră în iatac, vorbind din mers*) : Bună dimineața, Zaharia. M-ai căutat ? Azi nu m-am dus în țarină. De ce să mă duc ? Oamenilor nu le arde să iasă la lucru. Au și ei dreptate. Să zicem bogdaproste că sînt petoliți. Fii bun și sun-o pe Arghira.

ZAHARIA : O trimit eu, tot vreau să ies. Mă duc pînă la pătelele noi, să văd dacă le-au acoperit cum trebuie.

CRISTINA (*îi strigă din urmă*) : Pune-ți fularul, s-a pornit iar vîntul. (*Zaharia iese, Cristina trece în iatac.*) Bună dimineața...

LAZĂR (*o măsoară*) : Bună ziua...

CRISTINA : Uite, ți-am adus din pădure o creangă cu muguri. (*I-o întinde ; Lazăr ia creanga, o respiră.*) Eu, cînd vreau să-mi limpezesc gîndurile, dau o raită prin pădure... și simt cum liniștea copacilor și a ierbiilor pătrunde în sufletul meu, și de-acolo în gînduri... și totul se așază...

LAZĂR : Și eu bat mădul pădurea. Am un câine, Ursu-i zice, știe când mă duc în pădure. Mă pricepe din ochi și vine după mine. Umlăm, mai vorbim... el mai adul-mecă după viezuri, eu mai tai cite-un copac. Am fost săptămîna trecută, miro-sea a sevă și a ciuperci. Ciupercile sint încă sămînță, da' tot miros...

CRISTINA : Cînd au să treacă necazurile astea, te fac ajutor de pădurar, să-mi aperi copacii de cei care-i taie.

LAZĂR : Necazurile n-au să treacă. Și eu am să tai mai departe copacii, să am ce pune pe foc. Pădurea-i a noastră, pe numele oricui ar fi scrisă, e a noastră...

CRISTINA (supărată) : Dac-ar fi a voastră, ați isprăvi-o într-un an.

LAZĂR : Da' în o mie de ani cum n-am isprăvit-o ? Că a fost a noastră, a obștii, pe vremuri...

CRISTINA (furioasă) : Pe vremuri... Acum e a mea. Și, de pădure nu mă despart. O moșie fără pădure e ca o femeie fără păr. Nu dau nimic din pădure. (Lazăr îi întinde creanga in mugurită. Imbunată.) Ramura de măslin ?

LAZĂR : Luați-o și pe asta. Să n-aveți lipsă nimic din pădure. Nu trebuie să ne dați nimic. (Cristina îl privește, descumpănită.) Cînd o fi, ne luăm noi, singuri. (Cristina, furioasă, rupe creanga în bucățele mici. O privește.) E un cîntec la noi, zice : „Pe mine m-ai omorît, da' eu calul ce-ai avut ?” Ce-aveți cu ramura ?

CRISTINA : Nu știu. Ce importantă are... (Se joacă, nervoasă, cu clapele clavecinului, făcînd mici arpegii sau, poate, cîntînd cu un deget o melodie naivă, și îngîmă.)

„De rupi din codru-o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea ?
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea ?”

(Se ridică, umblă prin cameră.) Mă simt fără rost. Oamenii n-au venit azi la lucru și eu... dacă nu muncesc, dacă nu muncesc pe rupte... nu mai am nici un rost. (Se așază din nou la clavecin, face câteva arpegii furioase, apoi clocotul se potolește și gîndurile ei își găsesc cadența într-o fugă de Bach.)

LAZĂR : Nu-i bună !

CRISTINA (oprindu-se din cîntec) : Ce nu-i bună ?

LAZĂR : Strigătura... (Cristina îl privește, mirată.) Trebuie să-i pese... La toți trebuie să ne pese, cînd moare un om... Dacă v-ar păsa, n-ar mai fi cum e... Ar fi omenie...

CRISTINA : De poezie vorbești ? (Urmărindu-și gîndurile.)

De rupi din codru-o rămurea,
Să-i pese codrului de ea.
Să-i pese unei lumi întregi
De moartea mea.

LAZĂR (zîmbeste, pentru prima oară) : Așa... CRISTINA (il privește, poate, fără să-l vadă, și repetă, de data asta grav, acompăniindu-se cu un deget la clavecin) : Să-i pese unei lumi întregi de moartea mea... (Apoi se întoarce la fuga lui Bach. Lazăr se ridică a-nevoie, vine lîngă clavecin și privește fascinat degetele Cristinei. Zaharia intră în iatac, se așază pe un fotoliu, ascultă și el. Se oprește ostenită, îl privește, triumfătoare, pe Lazăr, deși se adresează lui Zaharia.) Se pare că am găsit, ca și Orfeu, un limbaj comun cu fiarele... că le-am îmblinzit...

LAZĂR (arătînd cu degetul inelul) : Cum îi zice la ăsta ?

CRISTINA (il privește descumpănită pe Zaharia, ca și cînd ar aștepta un ajutor, apoi înțelege și vorbește din virful dezamăgirii sale) : Inelul îl priveai ?

LAZĂR : Parcă-i un eleșteu cu apă verde...

CRISTINA (izbucnește într-un ris amar) : Ce spui, Zaharia ? Inelul era cauza fascinației... Și eu, care credeam în puritatea lor nativă, ca o întîrziată și ridicolă discipolă a lui Rousseau...

ZAHARIA : Liniștiți-vă, Stăpînă !

CRISTINA : Mă simt ca Alioșa Karamazov, cînd și-a dat seama că trupul mort al lui Zosima miroase ca orice hoiț, și nu a trandafir, cum miros sfîncii...

LAZĂR : Eu am necăjit-o ?

ZAHARIA (incet) : Las-o să se descarce.

CRISTINA : Omul ăsta, pe care ajunsese să-l cred erou, se holbează la smaraldul meu, la fel ca Zaza Ghițescu și ca...

ZAHARIA : Dar el nu știe ce-i un smarald și cite carate are, și ce este un carat... Pe el, frumusețea l-a fascinat... Mitul lui Orfeu nu e compromis, a scăpat teafăr, Stăpînă !

CRISTINA : Uite-te la el, aceeași convoașă în ochi, aceeași cupiditate ca și la Zaza.

(Epuizat, Lazăr s-a întins din nou pe sofa și a închis ochii.)

ZAHARIA : Înseamnă că și Zaza este sensibilă la frumos, înseamnă că are și ea un strop de omenie...

CRISTINA : Sint sensibili la frumusețea unei sticle și nu-l aud pe Bach. Sunetul de clavecin place și unui câine... Și ei rămîn surzi.

ZAHARIA : Poate că, fără Bach, smaraldul ar fi rămas, într-adevăr, o simplă sticlă... Poate că muzica l-a făcut să strălucească...

CRISTINA (mai potolită) : Dumneata ești adevăratul Orfeu. Reușești să mă îmblinzești pînă și pe mine... (Se aud voci, apropiindu-se ; se uită la ceas.) Musafirii. Le-o fi foame, e ora mesei. Du-i în sufragerie, Zaharia. Îi pun ăstuiua termometrul și vin și eu.

(Zaharia iese. Lazăr, tresare, deschide ochii.)

LAZAR : Credeam că ați plecat. (Cristina scutură termometrul. Cu un gest ostentiv spre clavecin.) Nu mai ziceți ?

(Cristina îl privește lung, ca și când ar vrea să citească o carte scrisă într-o limbă pe care n-o cunoaște ; apoi se așază la clavecin. Lumina se stinge și se reaprinde imediat. În scenă se află judecătorul, gazetarul și Max Popovici.)

JUDECĂTORUL : În ziua aceea, de zece

martie, ați văzut-o pe doamna Olmazu ?
POPOVICI : De-abia scara. Ne-a invitat în salon. Se făcuse focul. Totuși, era frig. La urmă, am venit tot aici. Doamna Olmazu era bine dispusă. Aș spune chiar fericită, și vorbea meru despre ceva ce eu nu înțelegeam, și cred că nici ceilalți, afară de Zaharia. Am impresia că făcea aluzie la o discuție a lor, care avusese loc înainte...

JUDECĂTORUL : Cam ce spunea ?

(Lumina se stinge și se reaprinde imediat. Cristina e îmbrăcată într-o rochie de seară ; lângă ea, Miclescu. Zaza vorbește încet cu Popovici. Colonelul e aproape beat. Zaharia toarnă șampanie în pahare.)

MICLESCU (Cristinei) : Nu știu ce eveniment sărbătoriti, dar închin pentru acest eveniment.

CRISTINA : Pentru triumful lui Orfeu...

MICLESCU : Pentru fericirea dumneavoastră...!

CRISTINA : Sânt, într-adevăr, fericită. Așa cum ar fi fost Alioșa Karamazov dacă și-ar fi dat deodată seama că nu trupul lui Zosima miroase a hoiți, ci un șobolan mort sub dulap, și că, dimpotrivă, trupul lui Zosima emană mireseme de trandafir.

ZAZA : *À propos*, ce frunze puneți sub perne ? Azi-noapte am citit pînă la două. Nici nu puteam să dorm. Au lătrat cîinii toată noaptea...

COLONELUL : ...Cîinii de la Călinești...

CRISTINA (*se apropie de el, îi oferă un pahar de șampanie*) : Domnule Ghiteșcu, uite ce spun eu... vrei să mă ascuți ?...

COLONELUL : Ascult, conîța mea. Sluga dumneavoastră...

CRISTINA : Trebuie să-ți respecti învoiala...

COLONELUL : Eu o respect... Ei vor alta... Cîinii...

CRISTINA : Pe cea nouă, pe care le-ai promis-o, vita mare, șapte lei, cea mică, trei cincizeci, și oaia, unu și douăzeci...

COLONELUL : De unde știți ?

CRISTINA : De la dumneata.

COLONELUL : Asta-i învoială ? Asta-i jaf...

CRISTINA : Dar le-ai promis...

COLONELUL : Ca să nu mă omoare, ca să nu dea foc...

CRISTINA : Atunci, ține-ți făgăduiala...

COLONELUL (*ca și când i-ar propune un lucru irațional*) : De ce s-o țin ?

CRISTINA : Ca să nu te omoare, ca să nu dea foc... Ca să putem păstra ce avem.

COLONELUL : S-au potolit, le-a trecut...

CRISTINA : Nu cred...

COLONELUL : Atunci, să chemăm armata...

CRISTINA : Cum, să chemăm armata ? Dacă, dintr-o greșeală, trag în ei ?

COLONELUL : Să tragă ! De-aia-i chemăm, ca să tragă...

CRISTINA : În țărani ?

COLONELUL : Da' în cine ? În capre ? Să omoare cițiva, o sută, două, trei, să se învețe minte...

ZAZA : Cum poți vorbi așa, Mișule ?

COLONELUL : Adică, ei îmi intră în casă, sînt gata să mă ucidă, și eu să le pling de mîdă ? ! Aș vrea să vă văd pe dumneavoastră în situația asta, între niște namile necioplite, cu capete lombroziene, gata, în orice clipă, să-ți sucească gîtul... Ce-ați face ?

CRISTINA (*schimbă o privire cu Zaharia*) : N-aș chema armata. N-aș chema pe nimeni. Mi-aș încerca tăria și curajul și destinul... Mi-aș apăra singură averea.

COLONELUL : Eu nu sînt fatalist... Fatalismul e pentru cucoane... Ca și mila.

CRISTINA : Și dacă-i împușcă pe țărani, cine-ți mai ară pămîntul ?

COLONELUL : Puțin îmi pasă cinc-l mai ară, după ce m-au omorît.

MICLESCU : E mai bine să prevenim...

CRISTINA : N-am ce preveni. Aici nu se va întîmpla nimic. Și nici la voi, dacă semnați alte învoieli...

MICLESCU (*zîmbind*) : Sînteți imputernicită țărănilor ?

CRISTINA : Sint lucidă. Sau, cel puțin, încerc să fiu... Am să vă apăr împotriva lor, și pe ei, împotriva voastră... Trebuie să înțelegem că ceva trebuie să se schimbe... Altfel, într-o zi, vor voi să schimbe tot.

MICLESCU : Nu vă temeți de ziua aceea, nu va veni niciodată...

CRISTINA : De unde știi ?

MICLESCU : Din surse temeinice, doamnă. Eu, cînd mă interesez de politică, de viitor, consult somități universitare, nu învătători de la țară, cărora le put picioarele...

ZAZA : Domnule Miclescu, nu vă recunosc... În fața Stăpînei...

CRISTINA : Eu de-abia acum îl recunosc. Asta e, în sfîrșit, el. Sub blazonul heraldic, se ascunde un putregai.

MICLESCU (*furios*) : Dacă ați fi bărbat...

CRISTINA : M-ai provoca la duel ? Norocul dumitale că nu-s !

MICLESCU : Prietenul dumneavoastră este un instigator, un socialist... Îi asmute pe țărani împotriva proprietarilor. A împărțit manifeste...

ZAZA : Inscamnă că e un om curajos !

MICLESCU : Curajul lui este protecția doamnei Olmazu. Prestigiul doamnei Olmazu, în cercurile influente... Știe că se poate baza pe un ajutor sigur...

CRISTINA : Ce tot indrugi ?

MICLESCU : Vreau să vă deschid ochii... asupra unui impostor, a unui profitor ordinar, căruia i-ați deschis ușa dormitorului. L-am văzut eu, ieșind, icri-noapte, de aici !

CRISTINA (*se ridică în picioare, apoi îl pironeste cu privirea ei apăsătoare*) : Ieși !

MICLESCU (*o privește, stupefiat*) : Ce-ați spus ?

CRISTINA (*calmă*) : Am spus să ieși ! Acum, imediat ! Până nu te pălmuiesc.

MICLESCU (*ride strimb. Către ceilalți, îndreptându-se spre ieșire*) : Dacă mai aveți vreo îndoială asupra relațiilor... dintre Cristina Olmazu și tânărul învățător socialist Petrescu...

(*Zaharia se repede spre el, Cristina îl prinde de braț.*)

CRISTINA : Astâmpără-te, Zaharia ! I-ai face prea multă cinste...

(*Miclescu iese, trântind ușa.*)

ZAZA : Cine ar fi putut crede că e așa de mitocan ?

POPOVICI : E foarte neplăcut, lucrurile nu trebuiau să ajungă aici...

COLONELUL (*care a băut tot timpul*) : N-au decît să dea foc... Moșia e asigurată, și conacul... Totul e asigurat... Imi fac un serviciu, golanii. Tot n-a fost un an bun...

(*Lumina se stinge și se reaprinde. Gazetarul doarme pe canapea. Judecătorul studiază, la birou, dosarul. Pendula bate ora șase. Judecătorul se ridică, își freacă mâinile înfepte de frig. Ridică un pled căzut lângă canapea și-l acoperă pe gazetar. Privește prin cameră. Se apropie de telefon. Studiază câteva poziții posibile, cu telefonul în mână. Gazetarul se trezește, îl privește.*)

GAZETARUL (*căscînd*) : Studiați pași de polcă sau de vals ? Frig mai e ! Uite, dacă mi s-ar ivi ocazia să devin, peste noapte, moșier, aș refuza...

JUDECĂTORUL : Cred că nu ești singurul. Mulți ar da, acum, orice, să nu fie moșieri...

GAZETARUL : Acuma, gata. Răscoalele s-au potolit... Adică, le-au potolit. Dumneavoastră ce părere aveți ?

JUDECĂTORUL : Despre ce ?

GAZETARUL : Despre răscoală.

JUDECĂTORUL (*pipăind, înfrigorat, soba*) : În clipa asta, una singură, că o puteau face vara.

GAZETARUL : La facultate s-au împrăștiat manifeste. Am apucat și eu unul, dar mi l-a smuls un comisar din mână... O bucată, tot mi-a rămas... O bucată ; simbolie : adică, să nu știu tot... Să am îndoieli... Să mă zbucium...

JUDECĂTORUL : Nu pari chiar așa de zbuciumat...

GAZETARUL : Știți cum sînt eu ? Dacă mi-ar tăia cineva un picior, cu celălalt aș dansa. Dacă mi-ar tăia cineva o mîină, cu cealaltă aș face bezele la fete. Dacă mi-ar scoate cineva un ochi...

JUDECĂTORUL : Bine, am înțeles metafora, ajunge...

GAZETARUL : Sînt așa de serios pe dinăuntru, încît simt nevoia unei compensații...

JUDECĂTORUL : Pe dinafară...

GAZETARUL : Exact — și știți de ce ? Ca să nu par timpit.

JUDECĂTORUL : Și ce scrie în manifest ?

GAZETARUL : Stați... (*Îl caută în buzunar, nu-l găsește, apoi își amintește și-l scoate dintr-un pantof*) : Mi-era frică să nu-mia și bucata asta... (*Citește.*) „Studenti ! Evenimentele sîngeroase actuale au avut darul de a provoca între voi o mișcare de protestare și de indignare împotriva presiunilor și reprimărilor sîngeroase ale răscoalelor țărănești. Atîta timp cît veți apăra cauza sfîntă a țărănimii, atîta timp cît veți protesta împotriva exploatării și tiraniei, strigătele voastre vor găsi un răsunet puternic în sufletul muncitorimii organizate. Ar fi regretabil dacă această pornire nobilă a voastră s-ar opri numai la o acțiune izolată, fără continuare, fără scop precis. Dacă singele mult suferinziilor țărani a curs, cel puțin el să servească pentru izbăvirea elementului intelectual și tînăr al țării noastre. Vă dăm un sfat : nu respingeți fără a aprofunda ideile socialiste...” Asta e. Restul lipsește...

Ce părere aveți ?

JUDECĂTORUL : Nici una. Nu mi se adresează mie. Eu am terminat de opt ani facultatea...

GAZETARUL : Ziua proastă se cunoaște de dimineață. Nici azi n-o să fiți bine-dispus...

JUDECĂTORUL : Cum să fiu ? Mă învîrtesc într-un labirint și nu găsesc ieșirea. N-am înaintat un pas...

GAZETARUL : Ați reconstituit trei zile. Ați ajuns la ultima zi. La ziua de unsprezece, în a cărei noapte s-a petrecut crima...

JUDECĂTORUL : Ce-am reconstituit ? Ce-au avut aștia chef să-mi spună. Toți mă mint, se dușmănesc unii pe alții, fi simt cum se dușmănesc, dar, cînd e vorba să mă mintă pe mine, devin solidari... Au fost țărani la conacul Cristinei Olmazu ? Nici picior... S-a întîmplat ceva neobișnuit ? Absolut nimic... Crima asta presupune un șir de fapte... N-a venit din senin. Și e frig, e frig. Cum naiba să gîndești, cînd îți tremură creierul de frig ? ! (*Trage de canaful soreriei, își freacă mâinile, se așază la birou. Apoi, tonul redevine profesional.*) Deci, dacă ar fi fost cineva în iatac, Zaharia sau Argihra, ar fi auzit !

GAZETARUL : Și chiar văzut... Dacă dincolo e întuneric și aici lumină, dînd puțin la

o parte draperia, se vede prin perdeaua subțire. Duce asta undeva?

JUDECĂTORUL : Nu duce niciăieri. Întreb și eu, așa, ca să nu înghet. (*Se ridică, apucă firul telefonului.*) Firul era smuls. Cine l-a smuls, dacă nu s-au găsit decât amprentele victimei?

GAZETARUL : Ea. A vrut să telefoneze și s-a luptat cu cineva care a încercat s-o împiedice.

JUDECĂTORUL : Sau invers. Cineva a vrut să telefoneze și ea s-a opus. Neputând rezista, în disperare, a smuls firul.

GAZETARUL : Dar nu e logic. Agresorul n-avea nici un interes să telefoneze...

JUDECĂTORUL : Să pornim de la criteriile posibile ale acestui interes. Să încercăm stabilirea unui punct de sprijin în spațiu. Te rog, observă-i cu atenție pe fiecare, în timp ce vorbesc. Notează orice tresărire... (*Deschide ușa și face un semn pe culoar. Intră un jandarm.*) Să vină domnul administrator. (*Jandarmul iese.*)

GAZETARUL (*privește pe fereastră*) : Ce aproape e pădurea! Bate vântul și aduce miros de violete. Nu-simțiți?

JUDECĂTORUL : Chiar de asta-mi arde acum... (*Intră Zaharia, schițează un salut.*) Domnule Zaharia, am ajuns și la scara crimei...

ZAHARIA : Crima s-a petrecut noaptea. Seara, trăia încă.

JUDECĂTORUL : Să reluăm. La ce oră ați plecat de-aici?

ZAHARIA : Nu știu. Cred că era între zece și unsprezece...

JUDECĂTORUL : Între zece și unsprezece... Ați fost singur cu ea?

ZAHARIA (*după o ezitare aproape imperceptibilă*) : Da!

JUDECĂTORUL : Despre ce-ați vorbit?

ZAHARIA : Despre treburile de-a doua zi.

JUDECĂTORUL : N-ați comentat evenimentele?

ZAHARIA : Nu. Stăpina primise tocmai prospecte de la firma „Watson și Yowell”. Vroia să cumpere niște mașini agricole și se adresase la două firme, la „Abramovits” și la „Watson și Yowell”.

JUDECĂTORUL : În dimineața aceea de unsprezece martie, coloane de răscolăți au pornit, concomitent, din Dragoslavele, din Topoloveni, din Călnesti. Au devastat moșia domnului Matei Miclescu, de la Gorganul, și șantierul domnului Poșoiu, care vroia să construiască o șină ferată și un funicular pentru exploatare forestieră la Albești; iar Cristina Olmazu, la mijloc, între toate aceste dezastre, frunzărea prospectele lui Watson și cum ați mai spus?

ZAHARIA : „Watson și Yowell”.

JUDECĂTORUL : Din relatările dumneavoastră și ale celorlalți, reiese că victima era o femeie cu înclinații democratice. Cel puțin sub raportul ăsta. Nu putea s-o lase indiferentă răscoala. Mișcările astea țărănești trebuiau fie să o decepționeze, fie

s-o entuziasmeze. Indiferență nu putea să fie. Cum a acționat, ce a făcut, ce a spus, măcar, în legătură cu asta...

ZAHARIA : Cu o seară înainte, am lucrat la noile învoielii. Foarte avantajoase pentru țărani. Aproape, de necrezut! Arenda era sub jumătatea prețului oficial. Scutire totală de muncă și cărăușie...

JUDECĂTORUL : Cine a redactat învoielile?

ZAHARIA : Ea le-a redactat, eu doar le-am scris și am făcut socotelile...

JUDECĂTORUL : Și le-a semnat?

ZAHARIA : Da.

JUDECĂTORUL : Puteți să mi le arătați?

ZAHARIA : Sint în sertarul din stînga al biroului.

(*Judecătorul trage sertarul, se privesc, gazetarul îi privește, cînd pe unul, cînd pe altul.*)

JUDECĂTORUL : Dar sertarul e gol! (*Trage, pe rînd, celelalte sertare; Zaharia e buimăcit.*) Domnule Zaharia, nu cumva învoielile astea vă incomodau?

ZAHARIA : Dacă m-ar fi incomodat și le-aș fi distrus eu, nu vă pomeneam, în nici un caz, de ele.

JUDECĂTORUL : În ipoteza că nu știau și alții de existența lor... Cine mai știe?

ZAHARIA : Oaspeții noștri. Domnul Miclescu, Mișu Ghițescu și Max Popovici... A fost chiar și-o ceartă. Lor nu le convenea „extravaganța” — așa spunea Miclescu — „extravaganța” Stăpinei. Practic, ar fi însemnat să nu mai aibă țărani la lucru...

JUDECĂTORUL : Era primul conflict de felul ăsta?

ZAHARIA : Nu. Și învoielile vechi ale Stăpinei cu țărani erau avantajoase pentru ei. Mai e și atelierul de covoare, la care vin să lucreze și femei din alte sate... Și serele... Sint țărani de la Gorganul și Călinești care s-au mutat la noi. Și întovărășirea pe care o proiecta ar fi putut pustii moșile vecine.

JUDECĂTORUL : Să revenim la noaptea crimei. Martorii Sevasta Costache și Pavel Gorjală, ambii, servitori în casa Cristinei Olmazu, au declarat că, la strigătele Arghirei Cercei, au venit aici și v-au găsit, împreună cu sus-numita, lângă corpul defunctei. Dumneavoastră erați în piciorie, iar Arghira Cercei, în genunchi, părea că încearcă s-o readucă la viață...

ZAHARIA : Nu părea. Încearca...

JUDECĂTORUL : Cine a intrat primul aici?

ZAHARIA : Eu. Cînd am văzut ce s-a întâmplat, am sunat-o pe Arghira.

JUDECĂTORUL : A venit imediat?

ZAHARIA : Da.

JUDECĂTORUL : Ce oră era?

ZAHARIA : Puțin după ce-am venit, a bătut de cinci și jumătate.

JUDECĂTORUL : Ce v-a determinat să veniți, la ora aceea, tocmai de la dumneavoastră, aici? (*Zaharia tace.*) Domnule Zaharia, vă dați seama de situația dumneavoastră?

E mult mai gravă decît o eventuală... cum să-i spun? O întinare a memoriei Cristinei Olmazu.

ZAHARIA : Ce vreți să spuneți? Că am venit noaptea la...? Cum e posibil să vă gândiți la așa ceva?

JUDECĂTORUL : Atunci, la ce să mă gîndesc? Dați-mi dumneavoastră o ipoteză posibilă...

ZAHARIA : Am auzit cîinii...

JUDECĂTORUL : Cîinii au lătrat toată noaptea... De ce nu v-ați alarmat pînă la ora aceea?

ZAHARIA : Nu știu. Poate că am dormit mai adînc...

JUDECĂTORUL (*izbucînd*) : Nu știți! Nu știți! Ba știți! Știți și nu vreți să spuneți... Toți știți ceva! Toți! Și eu, singurul nătîng, singurul care nu știu nimic... (*Se așază cu capul în mîini, se calmează.*) Vă rog să mă iertați.

ZAHARIA : E firesc. De două zile nu v-ați odihnit...

JUDECĂTORUL : Puteți să vă duceți în camera dumneavoastră...

(*Zaharia iese, fără să salute.*)

GAZETARUL : V-ați enervat...

JUDECĂTORUL : Cum naiba să nu mă enervez... Așa este, cum spun. Aștia toți știu ceva, se dușmănesc și, totuși, sînt solidari în muțenia lor idioată...

GAZETARUL : După toate probele, bătrînul a omorît-o. Dar, de ce?

JUDECĂTORUL : Nu avea forța s-o omoare. Nici pe cea fizică, nici pe cea morală. (*Se duce spre ușă.*) Să vină Arghira Cerceel. Nu e o erimă prin imprudență, prin accident. Cine a lovit-o pe la spate, în cap — cu ce, Dumnezeu știe, că n-am găsit nimic potrivit — știa ce face. Știa bine ce face.

GAZETARUL : Și dacă, totuși, au fost țărani?

(*Pe culoar se aude gălăgie. Domînă o voce de femeie, dar nu se aude ce spune. Deodată, ușa se deschide și intră Domnica, cu o legătură în mînă.*)

JANDARMUL (*încercînd s-o scoată din încăpere*) : Stai, lele, nu-i voie... lele, n-auzi?

(*Domnica îl îmbrîncește.*)

JUDECĂTORUL : Las-o. (*Jandarmul ezită, apoi iese.*) Ce s-a întîmplat?

DOMNICA : Să faceți împărțeală dreaptă... Ce-i, dacă-s muier?

(*Vorbînd, cercetează din ochi încăperea, căutînd, parcă, pe cineva.*)

JUDECĂTORUL : Ce împărțeală, femeie?

DOMNICA : Pămîntul... Ziceau că pe Stăpîna de-aceia au omorît-o, și-acum îi împărțiți pămîntul, că n-are plozi. Apăi, să știți că

eu n-am stat pe captor. Am venit aici, noaptea, eu oamenii.

JUDECĂTORUL : Care oameni?

DOMNICA : Cu rezervistu', și Gheorghe, și Toma Onișor, cumnatu-meu. Da' cînd am venit eu, ei plecaseră, c-așa sînt, nici nu mă bagă-n seamă... Da' dreptu-i și-al meu... că n-am stat de taclale, ca alte muierii. (*Cercetînd.*) Alde cumnatu', pe unde o fi?

JUDECĂTORUL : Cînd ai venit aici?

DOMNICA : Noaptea...

JUDECĂTORUL : Care noapte?

DOMNICA : Aia-n care am fost. Nu l-ați văzut pe Toma Onișor?

JUDECĂTORUL : Spune răs-picat numele oamenilor cu care ai venit...

DOMNICA : N-am venit cu ei... Am venit singură...

JUDECĂTORUL (*gazetarului*) : Ei, poftim! GAZETARUL : Auzi, lele? Spune răs-picat numele oamenilor cu care n-ai venit...

DOMNICA : Păi, tot cu ei se cheamă c-am venit...

GAZETARUL : Cu cine?

DOMNICA : Cu alde Voicu, rezervistu', cu Gheorghe a' lui Lungu, cu cumnatu-meu Toma Onișor și Dumitru a' lui Paraschiv. Și mai erau vreo patruzeci, da' aia s-au oprit la poartă.

JUDECĂTORUL : Și aștia patru au intrat?

DOMNICA : Au intrat. Da' cînd am venit eu, plecaseră...

JUDECĂTORUL : Ai venit aici?

DOMNICA : D-apăi, unde? (*Arată spre un scaun.*) Am șezut acolo, că mă dureau picioarele.

JUDECĂTORUL (*foarte emoționat*) : Și Stăpîna, Cristina Olmazu, era moartă?

DOMNICA : Cum o să fie moartă, dacă trăia?

JUDECĂTORUL : Și ce-ai făout?

DOMNICA : Am plecat, că erau plozii singuri... Acu' auzii că au venit aici oameni de la oraș, și-am zis că poate se-mparte...

JUDECĂTORUL : Du-te, femeie, vezi-ți de treabă...

DOMNICA : Și cu pămîntul răposatei, cum rămîne? Nu se-mparte?

GAZETARUL : Nu încă.

(*Judecătorul îi aruncă o privire severă.*)

DOMNICA : Da' pe cumnatu' unde l-or fi dus? Că l-au luat și pe el, și pe ceilalți... (*Tonul serios cu care întrebă, abandonînd aerul ei obișnuit, de zeflemea, vădește că, de fapt, asta era scopul disimulat al „vizitei” sale.*)

GAZETARUL : Nu știu...

DOMNICA (*ieșînd*) : De-o săptămînă n-a mai dat omu' pe acasă... De-o săptămînă.

JUDECĂTORUL (*citește din dosar*) : Invățătorul Ion Petrescu din Țigănești, arestat pentru instigare la revoltă. A instigat soldații în gara Leordeni, îndemnîndu-i să nu tragă în țărani. (*Răsuțește manivela telefonului.*) Alo, domnișoară, fii bună și dă-mi primăria din Țigănești... Cu șeful

de post... Judecătorul Cosma Ionescu... Mulțumesc... (Gazetarului.) Prin urmare, au fost, totuși, niște țărani aici. Asta schimbă complet situația. Dumneata, cu intuiția dumitale de gazetar, ce crezi, au omorât-o ei?

GAZETARUL : Nu. Femeia a venit după ei și a găsit-o vie...

JUDECĂTORUL : Dar unul dintre ei putea să se întoarcă și s-o omoare... Cu un pietroi — corp contondent — cum scrie în autopsie. (Sună telefonul.) Da. Eu. Arestatul Petrescu Ion, învățătorul, e încă la Țigănești? Nu l-ai trimis încă la tri-

bunal? Uite ce e, urcă-l în căruță cu un jandarm și trimite-l de urgență aci, la conacul din Izvoarele; pe el și pe țărani Voicu rezervistu', Toma Onișor, Gheorghe Lungu și Dumitru Paraschiv. N-ai căruță? Fură una. Cum, de unde? De la conac. Să te învăț eu pe dumneata, șef de post, cum să furi? Ca de obicei. N-au căruțe? Fură o trăsură. Bine, fură docarul. Cum? (Îl privește zîmbind pe gazetar.) Povestea cu porcul lui Florea a fost o calomnie? L-au fugărit cîinii la dumneata în coșar? Te cred, cum să nu te cred. Vezi ce faci cu arestații. Trimite-i urgent încoace...

CORTINA

ACTUL al III-lea

Același decor. S-a înnoptat. Judecătorul fumează într-un fotoliu. Gazetarul e lungit pe canapea. Ușa se deschide și intră Arghira.

ARGHIRA : V-am adus ceaiul...

JUDECĂTORUL : Mulțumesc. (Arghira toarnă ceai în cești, le așază în fața fiecăruia.) Musafirii ce fac?

ARGHIRA : Mîncă, în sufragerie. Dumneavoastră de ce nu veniți?

JUDECĂTORUL : Spune-mi, în toate zilele astea, din opt pînă în doisprezece martie, n-a venit nici un țaran la conac? Nici unul?

ARGHIRA (privindu-l pe gazetar, așa cum face de cite ori vrea să scape de privirea judecătorului) : Nici unul... La ce să vină?

JUDECĂTORUL : Bine. Și dacă ar fi venit, tot nu mi-ai fi spus... Ori vrei să spui ceva?

ARGHIRA : Conița Zaza, a domnului colonel Ghițescu... zicea că nu poate veni aici, să se încălzească? În sufragerie e frig.

JUDECĂTORUL : Nu. Îmi pare rău, dar aici avem treabă.

GAZETARUL : Acuma, seara, de ce n-ar veni, la urma urmei? Ne mai bucurăm și noi ochii...

JUDECĂTORUL : Altă dată.

GAZETARUL : Altă dată nu mai avem ocazia...

JUDECĂTORUL : N-ai decât s-o inviți, mîine, la plimbare prin pădure...

GAZETARUL : Și dacă mă corupe?

JUDECĂTORUL : Asta, cu siguranță. Și ea ne ascunde ceva... Știe mai mult decât spune... Îi e și foarte frică... De ce?

GAZETARUL : Adevărat, de ce i-o fi frică, într-un conac în care a fost omorâtă o femeie, în care urlă vîntul, se trîntesc

mereu ferestrele, ca într-o nuvelă de Poe, bîntuie molima răscoalei și latră cîinii a tragedie...

JUDECĂTORUL : Nu e o frică de-asta, romantică și metafizică... Îi e frică de ceva concret, real. (Se aud niște glasuri, apoi Arghira deschide ușa, făcînd loc să intre noilor veniți: învățătorul Ion Petrescu, escortat de un jandarm.) Ion Petrescu? (Jandarmul îi întinde un dosar, apoi ia poziția de drepți.) Bine, ceilalți să aștepte pe sală... (Lui Petrescu.) Ați mai fost aici? Luați loc...

PETRESCU : Da. (Se uită prin încăpere, ca și cînd ar căuta pe cineva.)

JUDECĂTORUL : Cînd, și în ce împrejurări?

PETRESCU : Neștiind că într-o zi voi fi anchetat asupra acestei chestiuni, nu mi-am notat datele și nici amănuntele...

JUDECĂTORUL : Vă propun să renunțați la ostilitate. E obositoare...

PETRESCU : Pentru cine?

JUDECĂTORUL : Pentru toți. Luați loc. (Învățătorul se așază repede, se vede că e foarte ostent.) Ați avut neplăceri în timpul detențiunii preventive?

PETRESCU : În afară de rația zilnică de pumni, nu... În schimb, nu mi s-a dat mîncare...

JUDECĂTORUL : Dar e ilegal... Am să intervin... Pe viitor, n-o să se mai întîmple...

PETRESCU : Ca să nu se mai întîmple, ar trebui să fiți arestat împreună cu mine,

să stăm în aceeași celulă... să protestăm de câte ori vine gardianul să mă bată. Nu e posibil, domnule judecător...

JUDECĂTORUL (*trage canaful clopotului, apoi se așază la masă*): Domnule Petrescu... anhetez o crimă...

PETRESCU: Din toate crimele care s-au săvârșit zilele astea, vă interesează numai una? Trebuie să fie ceva deosebit... Cine e victima? Presimt că nu e țaran.

(*Arghira intră, îl vede pe Petrescu, tresare, vizibil tulburată.*)

JUDECĂTORUL: Te rog, dacă se poate, o cafea mare pentru domnul învățător.

ARGHIRA: Domnule învățător, a omorît-o! PETRESCU: Pe cine, Arghiră? (*Arghira tace, incremenită.*) Ce spune? Cine a fost omorît?

JUDECĂTORUL: Cristina Olmazu, Stăpîna, cum i se spune aici...

PETRESCU (*tresare puternic*): Cum? (*Înfelegînd.*) Pe ca au omorît-o? Cînd? Acum cîteva zile, trăia...

JUDECĂTORUL (*repede*): Acum cîte zile? Cînd ați văzut-o ultima oară?

PETRESCU: Cine a omorît-o?

JUDECĂTORUL: Este exact ce vroiam să vă întreb eu... Pentru că, altfel, sint obligat să-l arestez pe singurul suspect...

PETRESCU: Pe cine?

JUDECĂTORUL: Pe domnul Zaharia Elian.

PETRESCU: În nici un caz n-a omorît-o el.

JUDECĂTORUL: Eu înclin să vă dau dreptate. Dar faptele obiective, nu. Cristina Olmazu a fost omorîtă pe la spate, printr-o lovitură puternică în cap.

PETRESCU: Cînd?

JUDECĂTORUL: În ziua în care domnia-ta cutreierai județul, în fruntea unei coloane de răsculați. (*Arghira intră, aducînd trei cafele pe o tavă; le împarte. Petrescu o soarbe, nesățios, pe-a lui; Arghira vrea să iasă.*) Rămîi. Ia loc...

(*Arghira se așază, cu mîinile în poală, și privește înainte, ca și cînd ar aștepta să se petreacă un lucru foarte important.*)

PETRESCU: Mai bine veneam aici... La ce oră a fost omorîtă?

JUDECĂTORUL: Între orele patru și cinci dimineața.

PETRESCU: Pe mine m-au arestat la zece seara...

JUDECĂTORUL: N-aveți nevoie de alibi. Nu vă acuză nimeni. Singura acuzație posibilă cade asupra administratorului. Dar ceva îmi spune că nu e el autorul crimei. Ceva, care se poate numi și intuiție, și experiență... Mă puteți ajuta cu ceva?... PETRESCU (*schimbă o privire cu Arghira*): Nu...

JUDECĂTORUL: Atunci, sint nevoit să lansez mandatul de arestare pe numele lui Zaharia Elian.

PETRESCU: De ce? Cu ce e el mai suspect decît ceilalți, care se află aici?

JUDECĂTORUL: Știți, prin urmare, că se află aici...

PETRESCU: Știu...

JUDECĂTORUL: De unde?

ARGHIRA: De la mine... M-am întîlnit cu domnul învățător în sat și i-am spus...

JUDECĂTORUL: Domnul Zaharia a fost găsit lingă victimă...

GAZETARUL: Adică, el a descoperit crima... PETRESCU: Dacă vinovați ar fi întotdeauna cei care descoperă crimele, n-ar mai fi nevoie de anchetatori...

JUDECĂTORUL: Regret, dar n-am fost în stare să construiesc o altă ipoteză; așa că-l voi aresta pe domnul Zaharia Elian.

ARGHIRA: Domnule învățător, asta nu se poate.

PETRESCU: Dacă vă spun pe cuvînt de onoare că e nevinovat, mă credeți?

JUDECĂTORUL: Vă cred. Dar nu folosește la nimic. N-am nici o probă. Nici o dovadă, nici un martor care să-l dezvinovățească...

ARGHIRA: Domnule învățător... Mă duc...

PETRESCU: Du-te!

(*Arghira iese repede.*)

JUDECĂTORUL: Unde ați trimis-o?

PETRESCU: N-am trimis-o. Am încuviințat să se ducă... după un martor...

JUDECĂTORUL (*schimbînd o privire cu gazetarul*): De ce n-a venit pînă acum?

PETRESCU: Pentru că a vrut să scape de închisoare. Poate, de și mai rău...

JUDECĂTORUL: Spuneți-mi despre cine e vorba...

PETRESCU: Dacă o să-l găsească și o să vină de bună-voie, veți afla. Dacă nu, n-are nici un rost să-i spun numele. Ar însemna că-l denunț.

GAZETARUL: E cineva din cercul Cristinei Olmazu?

PETRESCU (*evaziv*): Cercul Cristinei Olmazu era foarte larg...

JUDECĂTORUL: Vreți să ne ajutați...?

PETRESCU: Vă ajut mai mult decît vreun...

GAZETARUL: Sinteți socialist de-ai lui Gherea?

PETRESCU: După cîte știu, socialiștii nu sint proprietatea nimănui...

JUDECĂTORUL: De ce sinteți agresiv...? Nu vă interogăm... Stăm de vorbă, pînă vine martorul... Dumneavoastră ați organizat răscoala din județ?

PETRESCU: O considerați organizată?

JUDECĂTORUL: Intr-un fel, da. În Moldova, răscoala s-a propagat treptat. O puteai urmări pe hartă, cum a pornit de la nord spre sud. Aici, în Muntenia, a izbucnit, concomitent, în patru județe. Deci, a fost organizată.

PETRESCU: Răscoala a fost făcută de țărani. Au făcut-o cum i-a tăiat capul, dar e îndreptățită și nu trebuie să dea înapoi.

GAZETARUL: Și, socialiștii ce vor?

PETRESCU : În cite cuvinte vreți să vă răspund ?

GAZETARUL : Sinteți învățator. Aveți experiența capacității de înțelegere a fiecărui individ.

PETRESCU : A fiecărui elev. Iar elevii mei nu trec vârsta de doisprezece ani...

JUDECĂTORUL : Îi ironizați pe nedrept. Tânărul meu colaborator dorește sincer să aflu, să aprofundeze ideile socialiste, așa cum i s-a recomandat într-un manifest...

PETRESCU : Și de ce mă întrebă pe mine ? La București, studenții protestează împotriva reprimărilor... Urcați-vă în tren și întrebați pe colegii dumneavoastră... nu mai pierdeți timpul aici...

GAZETARUL : Eu vă întrebam ce fac, în treaba asta, socialiștii. Admit răscoarele, devastările, vărsarea de sînge ? Rimează cu principiile lor umanitariste ?

PETRESCU : Umaniste. Umanitarismul e de esență burgheză. Dacă țărani ar fi avut acces la o luptă politică legală, cum au în alte țări, ar fi știut să-și ceară drepturile și să le obțină, fără să devasteze și fără să spargă geamuri.

GAZETARUL : Bun. Și, ce fac socialiștii ?

JUDECĂTORUL : Ai o idee fixă, băiatule !

(Se ridică, se duce spre fereastră, privește afară.)

GAZETARUL : Vreau să știu, să aflu aici, pe viu. Răscoala este un prilej să verific dacă principiile socialiste pot deveni fapte eficiente și convingătoare sau rămîn doar în călimară.

PETRESCU : Aici, în biroul ăsta călduț, nu verifici nimic pe viu, băiete. Ai venit aici, cu ce treburi nu prea pricep, și mine ai să te lauzi la București că ai fost în focul răscoarei... Dar habar n-ai ce culoare are sîngele țărănesc. Dacă e roșu, ca al tuturor oamenilor, sau înnegrit de mizerie...

GAZETARUL : De ce nu i-au învățat socialiștii pe țărani cum să-și revendice drepturile, fără vărsare de sînge ?

PETRESCU : Socialiștii n-au mijloace să schimbe, de azi pe mine, o mentalitate de secole. Țăranii sînt ținuți în ignoranță, li se cultivă instinctele barbare, prejudecățile ; clasele stăpînitoare...

GAZETARUL : Spuneți „exploatare“, nu vă jenați...

PETRESCU : Clasele stăpînitoare preferă o populație ignorantă, primitivă, sălbatică, unei populații civilizate, conștiente...

JUDECĂTORUL *(se întoarce de la fereastră)* : Destul. *(Lui Petrescu.)* Dumneata n-ai venit aici să faci propagandă socialistă *(gazetarului)*, și nici dumneata, să te convertești la socialism...

GAZETARUL : Am venit să mă documentez...

JUDECĂTORUL : Te documentezi unilateral...

GAZETARUL : Din vina dumneavoastră. Dacă acceptați vizita doamnei Ghițescu, aveam prilejul să audiem *et altera pars*. *À propos*, au mai venit și alți arestați...

JUDECĂTORUL : Domnule Petrescu, vă rog să treceți dincolo...

PETRESCU *(ridicîndu-se)* : Și, dacă fug ?

JUDECĂTORUL : Vă agravați situația. *(Gazetarul îi oferă lui Petrescu o țigară, îl conduce în iatac, apoi se întoarce. Judecătorul deschide ușa, face un semn și în scenă intră cei patru țărani.)* Ați mai fost aici ?

(Țăranii se consultă din ochi.)

VOICU : Am mai fost.

JUDECĂTORUL : Cînd ?

TOMA : Cînd am venit după domnul colonel...

DUMITRU : După sfinții mucenici, noaptea. JUDECĂTORUL : Ați vorbit cu domnul Ghițescu ?

VOICU : Nu. Ne-a oprit cucoana.

JUDECĂTORUL : Cum v-a oprit ?

TOMA : Ne-a oprit.

VOICU : A zis că vorbește dumneaei cu a-rendașu', să ne iscălească învoielile.

JUDECĂTORUL : Și, voi ce-ați făcut ?

VOICU : Păi... am plecat...

JUDECĂTORUL : Toți ? N-a mai rămas nici unul dintre voi pe-aici ?

(Țăranii se privesc.)

TOMA *(tranșant)* : Nici unul.

JUDECĂTORUL : După voi, cine a mai venit aici ?

DUMITRU : De unde să știm ?

VOICU : N-a mai venit nimeni...

JUDECĂTORUL : Ba da. *(Țăranii încremesc cu privirea țintă la ușa iatacului, ca și cînd, dintr-o clipă în alta, ar putea veni de-acolo Lazăr.)* A mai fost o femeie...

VOICU *(ușurat)* : Domnica, văduva lui Mănea...

TOMA : Cumnată-mea, Domnica... O fi pe-aici ?

JUDECĂTORUL : Alteineva a mai fost ?

TOMA : Altu', nimeni...

JUDECĂTORUL *(gazetarului)* : Degeaba. Nu spun nimic. *(Țăranilor.)* Așteptați pe sală...

GAZETARUL : Aș putea vorbi și eu cu ei ?

JUDECĂTORUL *(nemulțumit)* : Te rog... *(Se duce spre fereastră.)*

GAZETARUL : De ce v-ați răscolat ?

TOMA : Dumneata de ce trăiești ?

GAZETARUL : De ce-ați devastat ?

VOICU : Asta n-am făcut-o... Nici nu știm ce e...

GAZETARUL : De ce-ați dat foc ?

TOMA : Să ne-ncălzim...

GAZETARUL : De ce-ați omorît-o pe Cristina Olmazu ?

VOICU : N-am omorît-o noi...

GAZETARUL : Voi ce vreți, la urma urmei ?

DUMITRU : Pămînt.

TOMA : Pămînt.

GAZETARUL : Cînd ați pornit răscoala, știati cum o să se termine ?

VOICU : Mai e pînă se termină.

GAZETARUL : Și, până atunci, zăceți în închisoare. V-au bătut ?

TOMA : Ne bat. Unu' a murit ieri, din bătaie... Un bătrîn din Cîrstinoaia...

GAZETARUL : Și-acasă la voi cum e, durere mare ?

TOMA : Nuntă mare. S-au luat necazu' cu sărăcia...

GAZETARUL : Cine v-a îndemnat să vă răsculați ?

DUMITRU : Mațele...

GHEORGHE : Foamea...

TOMA : Muicrea mea s-a vătămat de lingoare... Zace și vorbește-n dodii. Scroafa ne-a murit, că n-am avut cu ce-o hrăni... Tineam o scroafă, pe din două cu cumnata. Da' a murit și n-am avut bucate de Crăciun... Vite n-avem... Cine să ne mai îndemne ? Sărăcia... Nu-i bordei fără necaz, fără sărăcie, fără moarte...

GAZETARUL : Și-acum ?

TOMA : Acu', ce-o vrea Dumnezeu...

GAZETARUL : Și, chiar nu v-a îndemnat nimeni ? Muncitori, studenți ?

TOMA : Mai bun îndemn decît v-am spus, nici că ne trebuie...

GAZETARUL : Da' învățătorul din Tîgănești v-a îndemnat ?

VOICU (*tăios*) : Nu ne-a îndemnat. Nici nu l-am văzut la față.

JUDECĂTORUL (*revine, iritat, de la fereastră*) : Cum, nu ? Ați venit cu el acum, de la Tîgănești.

VOICU : Am venit, da' nu ne-a îndemnat...

GAZETARUL : Ostașii au tras în voi ?

VOICU : N-au tras.

GAZETARUL : De ce ?

GHEORGHE : Le-a spus învățătoru' că-s de-ai noștri și n-au tras.

GAZETARUL : Ce le-a spus ?

DUMITRU : Păi, ce le-a spus...

(Țăranii se sfătuesc între ei.)

VOICU : În frații voștri trageți, le-a spus. În părinții și în frații voștri...

TOMA : Nici un... *(Se gîndește.)* Nici un glonte în pieptul țăranilor.

DUMITRU : Așa. Da-n alții au tras... În alte comune, mamă, ce-au tras...

GAZETARUL : Dacă vă dă drumul acasă, ce faceți ?

(Țăranii se sfătuesc din ochi.)

VOICU : Om vedea atunci...

GAZETARUL : Poate, vă împăcați...

TOMA : Cu cine ?

GAZETARUL : Cu boierii...

VOICU : Cu boierii ?

TOMA : Nu începe împăcare...

GAZETARUL : De ce ? Poate că sînt și boieri buni în țară. Uite, stăpîna de-aici cred că era o femeie de treabă...

TOMA : O fi fost. De-ai o fi și murit. N-am văzut corb alb să trăiască...

(Judecătorul îl privește, parcă străfulgerat de un gînd.)

GAZETARUL : N-ar fi mai bine să-i îmbunați ?

TOMA : La ce, să-i îmbunăm ?

GAZETARUL : Ca să trăiți într-o țară cu boieri de treabă.

VOICU : Nouă nu ne trebuie o țară cu boieri de treabă. Nouă ne trebuie o țară fără boieri...

(Se aud cîinii, larmă, și în birou pătrunde iar, năvalnică, Domnica, pe care jandarmul încearcă inutil s-o rețină.)

DOMNICA *(se cotorosește cu o mișcare scurtă, poate, chiar cu un pumn sau o directă, de jandarm, se adresează judecătorului)* : Nu-i împușcați...

JUDECĂTORUL : Pe cine, femeie ?

DOMNICA : Pe cumnatu'... și pe ceilalți... N-au omorît-o ci... cînd am plecat eu... era vie...

JUDECĂTORUL : Ia-o mai domol... Cînd ai plecat, de unde ?

DOMNICA : De-aici, bre... cucoana trăia... Ei fusese și plecară acasă, și Toma, și toți. Fără numai Lazăr, da' nici el n-a omorît-o, că era mort...

JUDECĂTORUL : Care Lazăr ?

VOICU : Lazăr, nu știți, al de l-a înviat Domnu' nostru Isus Hristos... Femeia nu-i zdravănă, domnule judecător... necazuri multe...

DOMNICA *(il privește, apoi își întoarce privirea spre Toma, care o țintuiește din ochi, cu intensitate)* : Așa mă ia, că nu știu ce zice... La prohod, ne tot zice popa de unu', Lazăr, care a înviat din morți ; cu de trei ori am prohodit, numai după ai mei... Da' cîte alte prohoade au fost în sat... *(Il privește și ea lung, intens, pe Toma, îi întinde legătura și-i vorbește tărăgînat.)* Am copt niște turte, cumnate... cu scortîșoară, cum îți plac... și-am adus și o cămașă curată ; acuma, de-ai dumitale să n-ai grijă, că văd eu... de toți. Da' să vii degrabă, că-i treabă multă de făcut... și oricît oi fi eu de zdravănă și puternică, fără tălică mi-e greu... Tare greu... cumnate...

(Cuvintele Domnicăi sună monoton, ca o incantație ; fără voia lor, o ascultă și judecătorul, și gazetarul, cuprinși, parcă, de farmecul unui ritual primitiv de dragoste ; apoi, deodată, se aud cîinii. Judecătorul se smulge din toropeală.)

JUDECĂTORUL : Gata. Acum, treceți pe sală și așteptați...

(Bărbații și Domnica ies. În iatac, Petrescu aprinde lumina și deschide ușa verandei, strigînd spre curte „Veniți pe-aici !”, apoi se întoarce în birou.)

PETRESCU : Au venit !

GAZETARUL : Văd că sinteți de-ai casei. Cristina Olmazu era exceptată de la lupta de clasă ?

PETRESCU (*indispus*) : Din păcate, după cum se vede, n-a fost exceptată. Ironia dumitale cade cum nu se poate mai prost.

GAZETARUL : Ce hram purta ? (*Petrescu îl privește fix, fără să-i răspundă.*) M-am exprimat irreverențios. „Care erau convingerile ei ?” — vă sună mai bine ?

PETRESCU : Sună al dracului de prost tot ce spui, băiete. (*Intră Arghira. Petrescu se ridică. În urma Arghirei vine Lazăr Mărgărit ; umblă încă greu, sprijinindu-se de perete și de mobilă. Petrescu se repede să-l ajute, îl așază pe un fotoliu.*) Ți-a spus Arghira ?

LAZĂR : Mi-a zis.

PETRESCU : Și ce-ai hotărât ?

LAZĂR (*așezându-se cu greu*) : Să vin...

JUDECĂTORUL (*se așază la birou, gazetarul își reia și el locul*) : Cum te numești ?

LAZĂR : Lazăr Mărgărit.

GAZETARUL (*întrind în rol*) : Locul și data nașterii ?

LAZĂR : Călinești ; anul, nu-l știu. Înainte de războiul de la Plevna, că în război a murit taica...

JUDECĂTORUL (*gazetarului*) : Lasă. (*Lui Lazăr.*) Spune întâi ce ai de spus...

LAZĂR : Uite ce am de spus : aud că vreți să-l închideți pe administrator. Pe domnul Zaharia... Apăi, n-a omorât-o el.

(*Arghira îl privește fix, cu ochii dilatați.*)

JUDECĂTORUL : Dar cine ?

(*Lumina se stinge. În scenă e liniște și întineric. Deodată încep să latre cîinii. Când lătratul se întărește, se aude zgomot de roți. Cineva umblă prin curte cu un felinar de vînt. Lumina lui se furizează, fugară, în iatac, și o cuprinde pe Cristina, dormind în fotoliu. Cristina se deșteaptă, se duce spre geam, încearcă să deslușească ce se petrece afară ; apoi, aprinde o lampă. Lazăr se deșteaptă și el, se ridică, gemînd incet, în capul oaselor.*)

CRISTINA : Nu știu ce se întîmplă. A venit cineva. (*În curte se aud voci șoptite, care se depărtează.*) S-au dus spre intrarea cealaltă...

LAZĂR : Poate, ar fi să plec... Dacă oi putea...

CRISTINA : N-ai să poți. Să nu te miști oricare-ar fi, să nu te miști de aici.

(*Trece cu lampa în birou, lăsîndu-l pe Lazăr în întineric. La ușa dinspre culoar se aud pași... Apoi, o bătaie energică. Cristina deschide, luminîndu-l pe Miclescu.*)

MICLESCU (*intrînd, cam neprotocolar*) : Telefonati lui Cocăneanu, să trimită imediat trupe. La mine e prăpăd. Bestiile mi-au devastat conacul, au pus foc... Vătaful meu a reușit să sară pe geam și să fugă cu scriptele moșiei. O coloană de țărani au pornit încoace... Pe drum a mai văzut alta, dinspre Țigănești. N-avem timp de pierdut. (*Se așază pe un fotoliu, își șterge, tremurînd, sudoarea.*) Să vină Tiberiu Cocăneanu... i-a spus colonelului că, dacă o fi ceva, vine chiar el...

CRISTINA : Mi-a spus și mie, la telefon : „Stimată doamnă, dacă vor îndrăzni să atace vreun conac, mă voi pune singur în fruntea armatei și-i voi împușca fără milă, considerîndu-i dușmani ai țării”.

MICLESCU : Telefonati-i să vină. Să știm ce facem. Docarul meu e gata. ...Dacă nu vin soldații, cel puțin, să fugim... telefonați imediat...

CRISTINA : Ascultă, domnule Miclescu, de cînd îmi dai ordine ?

MICLESCU : N-avem timp de politețuri, cucoană. Cheamați-l imediat pe prefect. În cel mult o oră, răsculații vor fi aici... Cocăneanu trebuie să vină cu trupa înainte... Să-i întîmpine...

CRISTINA : Dacă-mi calcă imbecilul acela pe moșie, asmut cîinii și dau drumul la taur...

MICLESCU : Ce-ai spus ?

CRISTINA : Nu telefonez nimănui. Nu vreau armată. Nu vreau prefect...

MICLESCU : Nu pricepeți că vin țărani, că au să vă omoare, că au să dea foc ?

CRISTINA : Dar dumneata nu pricepi că tot tărăboiul ăsta ridicol pe care-l faci împreună cu idiotul de Ghițescu se întoarce împotriva noastră ? Dacă-i împușcă pe țărani, sau îi vîră în închisori, ne putem lua adio, anul ăsta, de la recoltă...

MICLESCU : Nu-i un motiv să-i apărăm...

CRISTINA : Averea noastră o apărăm, nu pe ei...

(*Pendula bate orele patru.*)

MICLESCU (*iși scoate ceasul cu lanț, îl privește*) : Pierdem vremea. Telefonați-i lui Cocăneanu.

CRISTINA : Nici nu mă gîndesc.

MICLESCU (*se repede spre telefon*) : Atunci, fi telefon eu...

CRISTINA (*tăindu-i calea*) : Iți interzic !

MICLESCU (*apucă telefonul. Cristina încearcă să i-l smulgă din mînă*) : Paștele mă-ti de miere, îmi interzici, hai ? Că eu sînt sluga ta, să-mi interzici, nu ? Tu ești Stăpîna... Dacă e vorba, familia mea e mai veche decît a ta... (*Cristina ride.*) Știu, fîi bați joc de heraldică, și asta, ca să fii pe gustul nespălatului acelaia de socialist... (*Reușește să degajeze telefonul. Cristina smulge, cu putere, firul telefonului și, cu el, îl lovește peste față pe Miclescu. Miclescu încremenește o clipă, uluit, apoi se repede la ea, înnebunit de furie. Cristina îl respinge, apăsîndu-și cu*

putere mîinile în pieptul lui, și reușește să-l țină la distanță, reeditînd, poate, gestul cu care strîmtoașa ei, Velica, se luptase cu ursul. E plină de forță, iar Miclescu pare să fie într-o poziție inferioară. Deodată, Miclescu strigă către cineva inexistent, din spatele Cristinei.) Lovește-o ! (Cristina se răsucesce, involuntar, într-un reflex de apărare, Miclescu apucă presse-papier-ul de pe birou și o lovește, pe la spate, în cap. Cristina se prăbușește, trăgînd telefonul după ea. Pe scară se aud pași precipitați. Miclescu a încremenit, cu presse-papier-ul în mînă. În odaie intră colonelul și Popovici.)

POPOVICI (se repede la Cristina, îi ascultă inima): Mai trăiește... Ce s-a întîmplat ? (Îi privește pe Miclescu; înțelege. Lasă mîna Cristinei să cadă, inertă.)

MICLESCU: N-a vrut să-i telefoneze prefectului. A smuls firul și m-a lovit cu el peste față... Am vrut s-o sperii. Nu credeam... n-am vrut s-o omor... Deși devenise de-a dreptul primejdioasă... Și pentru mine, și pentru dumneavoastră... În sfîrșit... faceți cu credeți... sint la dispoziția dumneavoastră...

COLONELUL: Și pentru noi... Aveți dreptate. De ce era primejdioasă și pentru noi ?

MICLESCU: Cu invoielile acelea stupide... n-ar mai fi venit nimeni la lucru... Și, în afară de asta, guvernul va fi nevoit să acorde niște înlesniri țăranilor. Contractul propus de ea ar putea fi luat drept etalon. Concurența era prea mare... De-o parte, ea cu țăranii și opoziția...

POPOVICI: Ajunge, domnule Miclescu. Eu pricep ușor. Ați cîștigat partida.

MICLESCU: Mai vreau să spun ceva. Pădurea va fi acum de vinzare. O cumpăr eu, toată, vreau să spun, o plătesc eu, și actele le facem pe trei nume... al meu și ale dumneavoastră... cîte zece hectare vă ajung... ?

COLONELUL: Ne ajung. Adică, ni le revindeți ?

POPOVICI: Nu, Mișule, ni le dăruiește...

MICLESCU: Exact.

COLONELUL (cu emfază): Domnule Miclescu, sinteți un adevărat boier. Înțeleg acum pornirea dumneavoastră pentru steme feudale. Sinteți un cavalier integru și loial. Un erou. Pun mîna în foc pentru dumneavoastră. (Își toarnă un pahar de coniac, îl dă peste cap.)

MICLESCU (care și-a recîștigat siguranța de sine): Să nu pierdem timpul.

COLONELUL: Sinteți un patriot, dintr-o veche familie de patrioți. Dacă e nevoie, jur pentru nevinovăția dumneavoastră.

MICLESCU (rece): Mulțumesc, domnule colonel, dar nu va fi nevoie...

(Pe scară coboară Zaza, fredonînd, intră în birou, fără s-o vadă pe Cristina, care e mascată — pentru ea — de un fotoliu.)

ZAZA: Si tu veux

Faire mon bonheur,
Margueritte, Margueritte...

Domnilor, azi am de gînd să fiu bine dispusă. (Ceilalți o privesc, tăcuți.) Ce-i cu voi ? Ce s-a întîmplat ? Ce-s mutrele astea ? Vin țăranii ? (Privindu-i, ochii i se îndreaptă spre Cristina; scoate un țipăt.) Ce s-a întîmplat ? (Se repede la ea. Colonelul o oprește.) Lasă-mă ! Poate mai trăiește !... Poate o putem salva ! (Colonelul continuă s-o țină.) Michel, ai înnebunit ? Dă-mi drumul, trebuie s-o ajutăm... (Se zbate, îl mușcă de mînă pe colonel, reușește să scape și se repede din nou spre Cristina. Popovici o prinde de mînă, o imobilizează.) Max, și tu ai înnebunit ? Toți ați înnebunit ? Poate că e numai leșinată ! Orice minut poate fi hotărîtor... (Disperată.) Trebuie s-o salvăm ! (Îi privește pe toți trei, care tac, impassibili.)

MICLESCU: Domnule colonel, căutați invoielile. Nu trebuie să cadă în mîinile țăranilor. Cred că sint în sertar. (Colonelul deschide cîteva sertare, găsește invoielile într-un registru, le întinde lui Miclescu, care se uită peste ele.) Era ne bună... complet ne bună... Sintem în legitimă apărare. (Le aruncă în sobă, aprinde un chibrit, le dă foc.)

ZAZA (zăbătîndu-se): Ce faceți ? V-ați pierdut mințile, toți ?

POPOVICI: Taci ! Am auzit un zgomot. (O îmbrîncește pe Zaza în brațele colonelului.) Ține-o (Se repede spre iatac, ceilalți așteaptă, concentrați; Zaza încearcă să țipe, colonelul îi astupă gura cu palma, Popovici se întoarce.) Nu e nimeni, fereastra era deschisă și-a trîntit-o vîntul...

ZAZA: Voi ați omorît-o. Ca să nu vă strice afacerea. Fiare ! (Se zbate în mîinile colonelului.)

MICLESCU: Coniță Zaza ! A fost un accident. Moralicește, sintem nevinovați. Credeți-mă... (Se duce la Cristina, îi ridică mîna, îi ia pulsul.) E moartă ! Intențiile dumneavoastră nobile sint inutile. (Scoate inelul din degetul Cristinei. Zaza îl privește, înfiorată.) Sigur, firesc e să ne denunțați. Așa e loial. (Se apropie de ea, îi ia mîna.) Faceți-o ! (Îi pune inelul cu smarald în deget.) Nu ezitați... merităm să ne ispășim pedeapsa. Sinteți o femeie integră. Vă admir și vă respect, indiferent ce hotărîre veți lua. (Îi sărută mîna. Zaza privește, năucă, inelul, își contemplă mîna, pentru o clipă o cuprinde o mare jericire. Apoi, izbucnește într-un plîns convulsiv; își toarnă apă dintr-o cană și inghite două pastile de veronal. Cei trei bărbați i-au urmărit, nemîșcați, fiecare gest, fiecare expresie. Plînsul ei le aduce ușurarea, el exprimă nu numai înfrîngerea, ci și acceptarea Zazei.) Trebuie să plecăm imediat. Docarul meu așteaptă la scara din dos. Nu există nici un risc. (Se uită la ceas.) În cel mult o jumătate

de oră, ȃrănii vor fi aici. Au să devas-
teze, au să dea foc. N-o să se mai cu-
noască nimic. Totul e să ieșim fără zgo-
mot. Zaharia și servitorii ceilalți n-au cum
s-audă... ȃnii latră tot timpul, și baba
e surdă. Noi vom declara toți același lu-
eru : că i-am propus Cristinei Olmazu să
vină cu noi și a refuzat. E mai mult
decît verosimil. În rest, să lăsăm treaba
pe seama ȃrănilor. Deși s-au răscolat, tot
pentru noi lucrează și tot fără plată. Hai-
deți ! Dumnezeu s-o ierte ! (Se *încină* :
ceilalți doi îl imită și ies, *tirind-o pe
Zaza, aproape inconștientă.*)

(*Lumina se stinge, se reaprinde. Judecăto-
rul, gazetarul, Petrescu, Lazăr Mărgărit, in-
tr-un colț, incremenită, Arghira.*)

ARGHIRA : Adică, nu dumneata ai omor-
rit-o ?

LAZĂR (*mirat*) : Eu ? De ce s-o omor ?

JUDECĂTORUL : Încleită situație...

GAZETARUL : De ce ? Pentru că e vorba
de oameni influenți ? Nu cumva o să
dați înapoi, domnule judecător... ?

PETRESCU : Omul ăsta își riscă viața pen-
tru dreptate, pentru adevăr, iar dum-
nevoastră, omul dreptății, dați înapoi.
Pentru că vă e frică să acuzați un expo-
nent al aristocrației ?

GAZETARUL : Nu mă așteptam să fiți laș...

JUDECĂTORUL (*privindu-l, calm, pe Pe-
trescu*) : În baza căror dovezi să-l acuz
pe Miclescu, și pe ceilalți ? Ce dovezi am ?

GAZETARUL : Depoziția martorului. O va
susține și în instanță...

JUDECĂTORUL : Și ce va urma ? Care vor
fi consecințele ?

GAZETARUL : Au să-i aresteze pe vinovați...

JUDECĂTORUL : Dar, mai întii, au să-l
aresteze pe Lazăr Mărgărit, cap de răscolu-
lați. Jandarmii îl hăituiesc de-o săptămă-
mină, au să-l aresteze imediat...

PETRESCU : Ȃsta, fără îndoială...

LAZĂR : Eu, cînd am venit aici, am știut
că mă înhață, da' nu pot face altfel nici
dacă mi-ar porunci haranghelul din cer.
Pe mine, oricum, m-or prinde. Ziceam
numai că să mă prindă cînd oi fi mai
zdravăn...

(*Judecătorul îi privește, pe rînd, pe toți,
se oprește mai mult cu ochii pe gazetar,
care-i susține privirea.*)

GAZETARUL : Degeaba, domnule judecător.
Dilema e afurisită a naibii. Nu știu ce
să vă spun...

JUDECĂTORUL : Gata ! N-avem timp. (*Lui
Lazăr.*) Du-te, omule, la ai dumitale, și
vezi-ți de sănătate... Noi o să moșim alt-
fel adevărul. Important e că-l știm...

LAZĂR (*nedumerit*) : Adică, să plec ? (*Îl pri-
vește pe Petrescu.*)

ARGHIRA : Pleacă ! Dacă nu ești vinovat,
du-te, să nu te prindă. Eu credeam că ai

omorît-o și tot nu mă înduram să spun...
da' ziceam că nici să-l închidă pe domnu'
Zaharia nu-i drept.

LAZĂR : De-aia, parcă n-aș pleca. (*Continuă
să-l privească pe Petrescu.*)

PETRESCU : Du-te (*Arghirei.*) Ajută-l ! Om
vedea cum facem. (*Îl ridică, îl sprîmă,
îl predă Arghirei.*)

LAZĂR (*ieșind*) : Domnule judecător, vă
mulțumesc că m-ați lăsat liber, să mă
înzdrăvenesc. Numai să nu vă pară rău,
că eu, cum mă înzdrăvenesc, pornesc altă
răscoală.

JUDECĂTORUL (*ieșindu-și din fire*) : Du-te
în paștele mă-ti, odată ! Vrei să te gă-
sească cineva aici ?

LAZĂR : Așa e mai bine. Altmînteri, plecam
cu sufletul greu... (*lese.*)

PETRESCU : Să spunem că am văzut eu...
eu, de alături... că am asistat la crimă...

JUDECĂTORUL : Cînd s-a comis crima, erați
de mult arestat. O să fie primul lucru
pe care o să-l invoce avocatul lui Mi-
clescu. Am să încerc, totuși, ceva. (*Des-
chide ușa.*) Să vină Elisabeta și Mișu
Ghițescu, Matei Miclescu, Max Popovici
și Zaharia Elian. Domnule Petrescu, vă
rog să treceți dîncolo. Dacă e nevoie, vă
chem. Vă propun ca, între timp, să vă
odihniți. Și, dacă Arghira vrea să facă
onorurile casei, n-am nimic împotriva...

ARGHIRA : Ce să fac ?

PETRESCU : Să-mi dai ceva de mîncare.

(*Arghira iese pe ușa dînspre culoar. Pe-
trescu intră în iatac.*)

GAZETARUL : Îmi pare rău.

JUDECĂTORUL : De ce ?

GAZETARUL : Că v-am crezut laș...

JUDECĂTORUL : Și mie-mi pare rău...

GAZETARUL : Totdeauna spuneți altceva
decît mă aștept să-mi spuneți. Sînteți o
figură tare, afurisită a naibii... Ce-aveți
de rînd ?

JUDECĂTORUL : Să încerc o figură tare...
(*Ușa se deschide, intră Zaza, apoi ceilalți.*)
Vă rog să luați loc.

COLONELUL : Luam și dacă nu ne rugai
dumneata...

JUDECĂTORUL : V-am deranjat ?

ZAZA : Ați făcut foarte bine, aici e mai
cald...

JUDECĂTORUL : Mulțumesc...

COLONELUL : Ajunge, tinere. Spune de ce
ne-ai chemat...

JUDECĂTORUL : Vreau să încercăm împre-
ună o reconstituire.

MICLESCU (*ironic*) : Ziua întia, a doua sau
a treia ?

JUDECĂTORUL : Noaptea crimei... (*Un
schimb, scurt, de priviri.*) Eu am să vă
povestesc cum s-a întimplat, și dumnea-
voastră...

POPOVICI : O să ascultăm... Sintem numai
urechi...

JUDECĂTORUL : În seara zilei de unsprezece martie, după cină, Cristina Olmazu a venit aici să lucreze. Așa este ?

POPOVICI : Da.

JUDECĂTORUL : Ceilalți, v-ați dus sus, în camerele dumneavoastră.

MICLESCU : Nu toți. Domnul Zaharia a venit cu Stăpina aici...

JUDECĂTORUL : Domnul Zaharia a venit în birou și a lucrat până târziu cu Stăpina. Cît de târziu, domnule Zaharia ?

ZAHARIA : Pînă aproape de unu.

JUDECĂTORUL : Pe urmă a plecat, și în casă s-a făcut liniște.

ZAZA : Nu era liniște. Lătrau tot timpul cîinii...

JUDECĂTORUL : Afară. În casă s-a făcut liniște. În jurul orei cinci, autorul crimei a intrat aici... i-a cerut doamnei Olmazu să cheme la telefon pe prefectul Cocăneanu. (*Gazetarul îl privește intens pe Miclescu, care îi susține, cu indiferență, privirea.*) Cristina Olmazu a refuzat. După un schimb de cuvinte, criminalul a încercat să telefoneze. Cristina Olmazu s-a luptat cu el. Totuși, agresorul fiind mai puternic, victima, simțind că nu-i va putea rezista, a smuls firul telefonului. Agresorul a apucat un obiect contondent de pe birou și a lovit-o în cap, pe la spate, făcînd-o pe victimă să se prăbușească și să moară după aproximativ o jumătate de oră. (*Zaza tresare.*) Imediat după crimă, au intrat în această cameră trei oameni, care, prin refuzul de a încerca să salveze victima, cît și prin nedenunțarea criminalului, s-au făcut, cu bunăștiință, părtași la această crimă...

ZAZA : Mi-e sete, vreau un pahar cu apă...

(*Gazetarul se ridică, odată cu Arghira, căreia îi face semn să se reazeze ; îi toarnă apă într-un pahar, i-l oferă.*)

COLONELUL : Ați isprăvit... ?

JUDECĂTORUL : Deocamdată, da.

COLONELUL : Aș dori unele lămuriri...

MICLESCU : Și eu...

JUDECĂTORUL : Vă rog...

COLONELUL : De ce ne-ați spus toată povestea asta ?

JUDECĂTORUL (*se întoarce spre Miclescu*): Și dumneavoastră, domnule Miclescu ?

MICLESCU : Pot să aștept pînă fi răspundeți domnului colonel Ghițescu...

JUDECĂTORUL : Prefer să vă răspund la amîndoi odată...

MICLESCU : Mă indoiesc că o să puteți... În sfîrșit... Eu nu vreau decît o singură lămurire ; cine e martorul ?

JUDECĂTORUL : Am să vă răspund în ordine inversă. Martorul dorește să rămînă, deocamdată, necunoscut. În ce privește întrebarea domnului colonel, v-am reamintit desfășurarea crimei ca să vă ușurez mărturisirea...

MICLESCU : Cu alte cuvinte, criminalii sîntem noi... ? Sper că cu sînt vioara intîia. Domnule judecător, m-ai jigni dacă, în ignoranța dumitale înfierbîntată, n-aș fi eu principalul criminal...

JUDECĂTORUL : Nu intenționez să vă jignesc...

COLONELUL : Nu vă jignește. Ce e toată aiureala asta ? Ai auzit, Max, sîntem acuzați de crimă... Tu nu spui nimic ?

POPOVICI : Dacă aș spune ceva, indiferent ce, ar însemna să intru în jocul ăsta stupid. Prefer o partidă de puzzle.

MICLESCU : Ascultă, domnule judecător. De cîteva zile, urmăresc — aș spune, cu milă — zbuciumul dumitale steril... Dar, ori ești nebun, ori te plătește cineva să ocolești cele două posibilități evidente, logice : prima și cea mai logică, un grup de răsculați rătăciți au intrat aici, au amenințat-o pe Cristina Olmazu, ea a vrut să telefoneze, atunci au izbit-o cu ceva în cap și, căzînd, a smuls firul. Sau, cealaltă posibilitate, cineva de-aici din casă, care avea un cert interes personal, a omorît-o, crezînd că răsculații vor devasta și vor incendia conacul, făcînd inutilă necesitatea altei interpretări. Dar, dumneata, alimentat probabil de lectura unor romane proaste, dacă nu, mai rău, de lectura unor cărți de propagandă — nu vreau să numesc aici care, pentru că eu am conștiința gravității unei suspiciuni și a unei acuzații neîntemeiate — construiești ipoteza cea mai absurdă și cea mai neverosimilă, pe care nici măcar n-o poți susține cu o probă elementară...

JUDECĂTORUL : Eu n-am construit nici o ipoteză. Cineva a asistat, din camera de alături, la toată desfășurarea crimei.

MICLESCU : Cine ? (*Judecătorul tace.*) De o parte, trei oameni, patru, dacă o socotim și pe doamna Ghițescu...

JUDECĂTORUL : Dacă o socotiți om ?

MICLESCU : Nu mă întrepru. Patru oameni în toată firea, ca să nu mai invoc alte atestări ale seriozității noastre, afirmă că au plecat, într-un docar, spre halta Topoloveni, ca să-și salveze viața, că o coloană de răsculați le-a ieșit în față, încercînd s-apuce pe alte drumuri, au dat peste tot de răsculați și că, întorcîndu-se aici, neavînd unde merge, au aflat că stăpîna conacului a fost ucisă. Deci, patru depoziții reale, certe, concrete (*către gazetar*), și vă rog să se consenmeze asta, contra unei depoziții imaginare, pe care ați plămuit-o ca să ne intimidați, ca să ne întindeți o cursă grosolan de stîngace... Ce vroiati ? Să ne prindeți, nu ? Să mărturisim, surprinși de coincidența dintre povestea dumitale fantezistă și presupusa noastră crimă... Ați încercat marea cu degetul. Nu se prinde ? Nu se prinde... Ce-am avut și ce-am pierdut... Cam ușuratic, însă, raționamentul. Riscul e mai mare... Un proces de calomnie intentat de patru oameni cu greutate...

GAZETARUL : V-ați hotărât, totuși, să o considerați și pe doamna om ?

MICLESCU : Nu vorbesc cu dumneata. Nu știu cine ești, nu mi-ai fost prezentat.

JUDECĂTORUL : Deci, nu mi-a mers. Născocirea mea nu are acoperire. Mai grav, v-am calomniat... Am presupus cum s-a petrecut crima și am sperat că, surprinși, o să faceți mărturisiri complete...

MICLESCU : Acum, ce faci ? Repeti ce-am spus noi ?... Ce-am spus toți ? Ce credem toți ?...

JUDECĂTORUL : Rezum ce ați spus dumneavoastră. Ceilalți au tăcut...

POPOVICI : Subscriu la ce a spus domnul Miclescu. A fost exact cum spune el.

COLONELUL : Și eu subscriu, împreună cu soția mea...

JUDECĂTORUL : E adevărat, doamnă ?

ZAZA (*bea ultimul strop de apă*) : E adevărat... aș mai vrea apă. (*Gazetarul îi toarnă din nou.*) E prea cald aici.

JUDECĂTORUL : Vă propun o pauză. Martorul va fi aici la ora paisprezece. Deci, aveți două ore bune. (*Se ridică.*) Domnilor...

COLONELUL : Care martor, frate ? Spune-ne și nouă, care martor ?

MICLESCU (*îndreptându-se spre ușă*) : Pot vorbi cu vechilul meu ?

JUDECĂTORUL : Din păcate, nu vă pot opri...

POPOVICI (*ieșind*) : Consider procedeele duminicale incalificabil, lipsit de orice etică profesională.

(*Cei patru ies. Petrescu se întoarce în birou.*)

JUDECĂTORUL : N-a mers...

GAZETARUL : E o treabă afurisită a naibii, dar nu vă pierdeți calmul. O să găsim altă șmecherie...

JUDECĂTORUL : Găsește, pînă una-alta, un cuvînt mai compatibil cu ideea de dreptate.

GAZETARUL : Mi-e teamă că am procedat greșit. Acum, sînt preveniți și au să-și ia toate măsurile. Miclescu n-are de gînd să vorbească cu vechilul despre vreme...

JUDECĂTORUL : Să mai așteptăm !

PETRESCU : Ce ?

JUDECĂTORUL : Nu știu. Să se furișeze ceva în conștiința lor.. Indoiala, teama... (*Se ridică.*) E într-adevăr cald aici. (*Deschide ușa spre iatac și spre verandă, se întoarce la birou.*) ...Poate, chiar omenia...

PETRESCU : Mai greu...

JUDECĂTORUL : Iertați-mă ! Am uitat că omenia e un privilegiu al celor asupriți și așa mai departe...

PETRESCU : Am spus „mai greu“, nu cu neputință...

JUDECĂTORUL : Pînă una-alta, ne jucăm de-a nuanțele, cum se joacă pisicile cu

ciucurii de la fotolii. Facem totți trei pe deșteptii și pescuim pe uscat... Măi băiete, vino tu cu o idee, că ești gazetar...

GAZETARUL : S-o caut... Trebuie să fie undeva... Este... Da' n-o gădesc... (*Se duce în iatac, se joacă puțin cu clapele clavicinului, cele câteva note accentuează tensiunea pe care personajele încearcă s-o ascundă.*)

PETRESCU : Cit e ceasul ?

JUDECĂTORUL (*arată spre pendulă*) : Douăsprezece și un sfert...

GAZETARUL : Și șaptesprezece... Sînt tare curios ce-o să faceți cînd o să fie două.

JUDECĂTORUL : Am să-mi declin competența...

PETRESCU : Ca să vină alt judecător de instrucție. Fiți siguri că, de data asta, va veni sau unul ferm hotărît să ancheteze împrejurările în care s-a petrecut înfiorătoarea crimă comisă de țărani răsculați, sau altul, mai moderat, care va descoperi că Stăpîna a fost ucisă de fostul ei administrator, în favoarea unui nepot...

GAZETARUL : Subiect gras, ce mai... (*Rămîn tăcuți, în timp ce se aude numai tic-tac-ul pendulei, apoi o bătaie; iar tic-tac-ul, încă o bătaie. Deodată, sună telefonul. Gazetarul ridică receptorul.*) N-aud ! Mai tare... Cine dracu' zici că ești ? Vă rog să mă scuzați... Imediat... (*Întinde receptorul judecătorului.*) Prefectul...

JUDECĂTORUL : ...Da... Alo ! Vă salut. Acum vă aud... Vă rog... (*Urmează un lung rechizitoriu, la capătul călălalt al firului.*) Nu m-am abătut cu nimic de la procedura legală... Poate că domnul Miclescu o cunoaște mai puțin... Și încercarea de intimidare e un delict grav... Vă înșelați... Aerul din Dobrogea îmi prieste. Dar, în ultimul timp, simt că vocația mea reală e avocatura... Nu, n-am nici o grijă în privința clientelei. Inchisorile sînt pline de țărani. Ce-am căutat ? Adevărul. Sînt de acord cu dumneavoastră, am găsit ce-am căutat. Vă salut. (*Inchide telefonul.*)

PETRESCU : Cocăneanu ?

JUDECĂTORUL : Chiar el... I-a trimis Miclescu o scrisoare... „Un memoriu“, spune el, în care se plînge că-l șicanează și-l calomniează...

GAZETARUL : V-a amenințat ?

JUDECĂTORUL : Pe șleau. Dacă nu conchid că autorii crimei sînt țărani răsculați de pe această moșie, îmi pierd piinea sau, în cel mai bun caz, voi fi mutat disciplinar în Dobrogea. O să-mi trimită un înlocuitor. Dacă nu-mi închei ancheta acum, riscăm s-o încheie altul, așa cum vrea prefectul...

PETRESCU : Cum vrea guvernul...

JUDECĂTORUL : Mi-e totuna cine. Trebuie să găsec, acum, urgent, proba hotărîtoare... dar n-am nici o posibilitate.

GAZETARUL (*îl apucă de braț*) : Nu disperați.

JUDECĂTORUL : Ce pot să fac, decât să-mi declin competența ? E o situație fără ieșire...

GAZETARUL : Nici nu știm când intră ieșirea pe ușă. M-am timpit, vreau să vă mențin moralul, dar adevărul e că m-am timpit... *À propos* de moral, o chem pe Arghira să ne facă niște cafele ?

JUDECĂTORUL : Cheam-o !

(Gazetarul trage de canaful clopotului.)

GAZETARUL : Ce n-aș da să fiu acum la baia turcească ! *(Se aud pași pe scară.)*
Vine Arghira...

(Intră Zaza. Bărbații se ridică. Zaza îl privește mai lung pe Petrescu, încercînd, parcă, să-l identifice.)

ZAZA : Dumnealui e faimosul martor... ? *(Scurtă privire între cei trei.)* N-are importanță. Am venit să vă spun că, dacă acest martor nu există, pot fi eu. Și dacă există, voi fi al doilea. *(Judecătorului.)* Dacă v-a spus cineva, v-a spus exact cum a fost. Dacă ați inventat, ați inventat admirabil...

JUDECĂTORUL *(încă nedumerit) :* Vreți să dați o declarație ?

ZAZA : Vreau s-o dau. Vreau s-o depun, vreau s-o scriu, orice-mi cereți.

JUDECĂTORUL : Doamnă Ghițescu... Nu vreau să trișez... Nu există nici un martor...

GAZETARUL : Asta-i culmea... !

JUDECĂTORUL : N-am nici martor, n-am nici probe... N-are de ce să vă fie frică.

(Gazetarul și Petrescu îl privesc și se privesc uimiți.)

ZAZA : Nu mi-e frică. Vă rog să scrieți. *(Judecătorului.)* Cum să încep ?

JUDECĂTORUL : Subsemnata Elisabeta Ghițescu... De bună voie și nesilită de nimeni...

(Lumina se stinge și se reaprinde imediat. În scenă se află numai judecătorul și gazetarul. Judecătorul își strînge hîrțile, gazetarul se uită pe geam ; se aude demarînd un automobil, larmă de cîini, nechezat de cal.)

GAZETARUL : Criminalii au părăsit locul crimei, în elegantul automobil al prefecturii... în timp ce nevinovații au fost urcați în căruță și trimiși la închisoare. Vintul a stat, dar a început să plouă...
Noi eu ce plecăm ?

JUDECĂTORUL : Pe jos, pînă la gară... Dacă ne grăbim, mai prindem trenul de șapte...

GAZETARUL : Domnule judecător...

JUDECĂTORUL : Avocat...

GAZETARUL : Domnule avocat, în ce mă privește, sint gata să părăsesc hardghia asta cu miros de mucegai, levănțică și alte furaje. Sint gata să pornim...

JUDECĂTORUL : Încotro ?

GAZETARUL : Nu știți încă ? Eu știu : chipul frumos al întîmplării care ne-a scos din cofă e un simbol. Ne așteaptă un viitor cel puțin tot așa de frumos...

JUDECĂTORUL : Unde ne așteaptă ?

GAZETARUL : Aici aproape, sau mai încolo.

JUDECĂTORUL : Când ?

GAZETARUL : Peste un an, sau peste șapte, sau peste zece, sau peste șaptezeci...